

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Cheb mezi lety 1945 až 1970

Jiří Vodrážka

Plzeň 2016

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Obecné dějiny

Bakalářská práce

Cheb mezi lety 1945 až 1970

Jiří Vodrážka

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Lukáš Novotný, Ph.D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2016

Zde bych rád poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce, a to doc. PhDr. Lukáši Novotnému, Ph.D. za jeho trpělivý přístup při vedení mé bakalářské práce.

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, Srpen 2016

Obsah

1. Úvod.....	4
2. Krátká historie města Cheb.....	6
3. Změny počtu obyvatelstva ve městě.....	8
4. Následky druhé světové války v roce 1945 na město.....	10
4.1. Nálety a osvobození města.....	10
4.2. Přehled škod způsobených válkou.....	11
5. Proměny města mezi roky 1945 až 1970.....	13
5.1. Historické jádro.....	13
5.2. Veřejně významné budovy.....	14
5.2.1. Nádraží.....	14
5.2.2. Nemocnice.....	17
5.2.3. Zázemí požárního sboru.....	19
5.2.4. Doprava a Mosty.....	20
5.3. Bytová výstavba.....	22
5.4. Obchody.....	25
5.5. Školy.....	26
5.6. Stavby ostatní.....	27
5.6.1. Chebské pivovary.....	27
5.6.2. Přehrady.....	28
6. Kultura.....	30
6.1. Instituce.....	30
6.1.1. Knihovna.....	30
6.1.2. Obrazová galerie.....	31
6.1.3. Divadlo.....	32
6.2. Oslavy.....	33
6.3. Hmotná kultura.....	37
7. Závěr.....	40
8. Seznam literatury.....	42
8.1. Monografie.....	42
8.2. Sborníky.....	43
8.3. Vydané prameny.....	43
8.4. Webové stránky.....	43
9. Seznam zkratek.....	45
10. Resumé.....	46
11. Přílohy.....	47

1. Úvod

Jako téma své práce jsem si zvolil stavební rozvoj města Cheb od konce druhé světové války do roku 1970. Samotné téma kulturního vývoje je vynecháno, protože rozbor kulturních událostí by byl příliš obsáhlý a vzhledem k jeho propojení s politickou stránkou kulturních oslav by si zasloužil vlastní práci. V mojí práci hraje hlavní roli pouze architektura a podrobný přehled stavební činnosti, kulturní souvislosti jsou zastoupeny pouze přehledem nejdůležitějších oslav, nebo zmíněny pouze okrajově pro dokreslení tehdejší situace. Kultura a její politické souvislosti nejsou zastoupeny vůbec.

V první kapitole bude má práce tvořena velmi krátkým exkurzem do historie města Cheb s důrazem na stavební proměny. Ve druhé kapitole se budu zabývat změnami počtu obyvatelstva v Chebu, hlavně po druhé světové válce, kdy byl pohyb osob největší. Budu se zaměřovat na odsun německých obyvatel a příchod nových osídlenců, ale maximálně v rámci okresu. Nebudu zde rozebírat širší souvislosti, které k odsunu vedly, protože to pro téma mé bakalářské práce není podstatné.

Ve třetí kapitole popíši poslední rok druhé světové války a osvobození města. Dále uvedu také informace o náletech spojenců a přehledem škod, které nálety způsobily po celém městě. V páté a hlavní kapitole se budu věnovat nové výstavbě a změnám architektonické tváře města. Rozdělím ji na popis rekonstrukce města po válce, a to hlavně jeho historického jádra. Ovšem i samotná rekonstrukce historického centra je velmi obsáhlé téma, tudíž bude kratší, než by si nejspíše zasloužila. Dál se v kapitole budu zabývat výstavbou nových bytů, důležitých komunikací, mostů a dalších veřejně významných budov (např. nádraží, nemocnice). Pokusím se neopomenout ani obchody, školy, sportoviště, jídelny a další stavby, ale také to, jak bylo město ovlivněno válečnými škodami při jeho dalším rozvoji a co se zachovalo a co muselo být odstraněno pro jeho nový rozvoj?

V poslední kapitole se budu zajímat o kulturu a veřejném umění v Chebu. Rozdělím ji na podkapitoly pro lepší přehlednost. V první podkapitole se budu věnovat vybraným kulturním institucím, a to knihovně a galerii výtvarných umění. A také otázce jak se podařila obnova těchto institucí a jak se v průběhu let rozvíjeli či co nabízeli obyvatelům města. Druhou podkapitolu věnuji stručnému přehledu oslav různých významných událostí. Jaké oslavy v průběhu let slavili občané města? Třetí podkapitolu

pak akcím výjimečným přímo pro město Cheb. Jaké, pro město Cheb specifické, akce se zde konaly? Poslední podkapitola bude popisem hmotné části kultury a rozebrány budou pouze pomníky nebo umění, které nebyly součástí nové výstavby či rekonstrukce budov. Odstraněným památníkům jsem se věnoval v konci jedné z předchozích kapitol a novým průběžně podle toho, čeho byly součástí. Rozeberu tudíž jen významné pomníky zbylé, či takové, kde neprobíhala větší stavební činnost v okolí, a ty které se do popisu stavební činnosti nehodily pro přehlednost. Co nového zde za tyto léta vzniklo, či případně jaký osud potkal starší hmotnou kulturu?

V mé práci se hlavním zdrojem informací staly *kronika města Cheb* a dále knihy vydané k jednotlivým událostem či problémům. Pro stručnou historii Chebu jsem si vybral knihy od Jaromíra Boháče a to *Cheb – město a Zmizelé Čechy: Cheb*.

Další dvě kapitoly, pojednávající o změnách a následcích války, budou čerpat z knihy Jitky Chmelíkové *Osvobození – Cheb* a z diplomové práce Martina Flašky *Chebsko po květnu 1945*. Tyto dvě publikace se zabývají hlavně změnou ve složení obyvatelstva města, válečných škodách a osvobozením města. Doplnovat výčty škod a bombardování budu kronikou města a publikací Jaroslava Slavíka – *Chebské nádraží 1965–1965* a Evžena Vogeltanze – *Chebský Starovar*.

V páté kapitole využiji jako hlavní zdroj kroniku, ve které je popsáno mnoho přestaveb a staveb nových budov. Celé to doplnovat a verifikovat publikací Ludka Vystyda a Jaroslava Krejčího *Vývoj výstavby v Chebu po II. světové válce – kalendárium*. Dále, pokud byly dostupné, jsem využil knihy ke specifickým budovám. U nádražní budovy to je kniha Karla Hájka *architekt Josef Danda*. U budov na pěší zóně je to kniha kolektivu autorů *Que procedit: historie pěší zóny v Chebu*. V některých oblastech se mi znovu bude hodit kniha od Jaromíra Boháče *Zmizelé Čechy: Cheb*.

V šesté kapitole jsem využíval skoro výhradně kroniku města a doplňoval jsem jí knihou o budově divadla od Františka Hromady – *Historie chebského divadelního života*. O jiných budovách ji doplním *interaktivní encyklopedií města Chebu*.

V částech zabývajících se uměním využiji knihu Od Zbyňka Černého a Marcela Fišera *Umění v Chebu*, kterou doplňuje internetová stránka *centra pro dějiny sochařství*. Další knihy zde neuvedené, ale uvedené v seznamu literatury sloužily hlavně k ověřování, navádění na určité místa kroniky a celkovém přehledu o dění ve městě.

2. Krátká historie města Cheb

Archeologické výzkumy dokázaly kmeny Keltů a Markomanů jako nejstarší osídlení Chebska. Následně bylo území osídleno Slovy mezi 9. až 11. stoletím. Toto Slovanské osídlení objevili archeologové při vykopávkách v místech dnešního hradu. První písemný doklad o Chebu pochází z listiny z roku 1061, která byla napsána Jindřichem IV. Na počátku 12. století začínají tuto oblast kolonizovat Němci a v listině z roku 1135 je území Chebska označeno jako „Regio Egere“. Na místě slovanského hradiště je tou dobou vystavěn první kamenný hrad, jehož dominantou byly dvě válcové věže. Roku 1146 spadá Chebsko pod dynastii Štaufů a při návštěvě Chebu císařem Friedrichem I. Barbarossou byl nejspíše dán impulz k výstavbě císařské falce, jejíž stavbu dokončili na konci 80. let 12. století. Později se zde vystavěla i dvoupatrová románská kaple sv. Erharda a Uršuly s křížovou klenbou stropu. Další změnou ve vlastnictví Chebska bylo jeho obsazení vojskem Přemysla Otakara II. Jeho vláda nad tímto územím trvala od roku 1266 do roku 1276. Trvalé připojení Chebska k Českému království proběhlo v říjnu 1322, když jej Ludvík Bavor dal do zástavy Janu Lucemburskému.¹

Stavební rozmach zažil Cheb až v 19. století. Město bylo totiž do začátku 19. století uzavřené v rámci středověkých hradeb a mimo ně se nerozvíjelo. Důležitým krokem k velkému rozvoji města mimo hradby bylo zrušení chebské pevnosti roku 1809. Do té doby se Cheb rozvíjel pouze v rámci opevnění, ale například na náměstí vznikly dvě významné stavby, a to nová radnice projektanta G. B. Alliprandiho a nový kostel klarisek Christopha Diezenhofera.²

Významným milníkem v rozvoji města byla stavba železničních tratí a nádraží roku 1865. První železniční spojení bylo slavnostně zahájeno 15. října 1865 na trase Cheb–Wiesau. Další dvě tratě byly na trasách Cheb–Aš–Hof a Cheb–Vojtanov–Plauen (1. listopadu 1865). Nádraží bylo vybudované společně třemi železničními společnostmi. Následovaly tratě mezi Chebem a Karlovými Vary (19. září 1870), dále mezi Chebem a Plzní (28. ledna 1872) a poslední trať na trase Cheb–Schirding–Norimberk (1. listopadu 1883). Stavba nádraží dala vzniknout nové hlavní třídě vedené k němu z náměstí a byla pojmenována Bahnhofstrasse (dnes Svobody). Na této ulici

¹ BOHÁČ, Jaromír, *Zmizelé Čechy: Cheb*, Praha 2008, s. 5–12.

² Tamtéž, s. 22–28.

vzniklo mnoho domů mezi lety 1867 až 1892, které se dochovaly až do dnešní doby (výjimkou je místo dnešního obchodního domu Prior, který byl postaven roku 1984 na místě skupiny domů z doby největšího stavebního rozkvětu).³ Mezi významné budovy mimo hlavní třídu patřila budova školy – Rudolfína (1874). A továrna na jízdní kola značky Premier (1891). V prvních letech 20. století se významnými stavbami staly například škola v Komenského sadech a elektrárna (1910) či další závod na výrobu kol – Eska (1911).⁴

³ ČERNÝ, Zbyněk, HALLA, Karel, KNETLOVÁ, Hana, *Que procedit: historie pěší zóny v Chebu*, Cheb 2010, s. 58.

⁴ BOHÁČ, Jaromír, BOČKOVÁ, Eva, *Cheb – město*, Domažlice 1999, s. 29–36.

3. Změny počtu obyvatelstva ve městě

Mezi léty 1500 až 1720 se počet obyvatel pohyboval okolo 5000. Poté pomalu stoupal k milníku 10 000 obyvatel roku 1840, o 60 let později už mělo město dokonce 23 517 obyvatel, přičemž drtivá většina byla německé národnosti. V roce 1930 bylo Čechů 3493 tisíc z celkových 31 406 tisíc obyvatel. Čeští obyvatelé museli město nedobrovolně opustit už po nepokojích, které se ve městě 12. září 1938 rozhořely po Hitlerově řeči v Norimberku. Další vlna odchodu přišla Čechů po podpisu mnichovské dohody. Ke konci druhé světové války rychle stoupl počet obyvatel v důsledku migrace uprchlíků před postupující armádou až na 58 000 obyvatel. Okolí města na tom bylo podobně – jak postupovala fronta, tak přibývalo uprchlíků. Po odsunu bylo v Chebu evidováno 14 533 obyvatel.

V červnu 1945 byli občané německé národnosti označeni žlutými páskami s písmenem N. Jinak označení a vyjmutí z různých omezení byli němečtí antifašisté. Německým obyvatelům dále byla omezena různá práva a jejich hlavní povinnosti nařízenou místními úřady bylo odklizení trosek a následků po válce. První neorganizovaný odsun proběhl v průběhu června téhož roku, rozkaz pro přesun vydal velitel 79. pěší divize americké armády, jednalo se především o německé uprchlíky z východu.⁵ Ovšem tento odsun byl díky mnohým problémům ukončen hned v srpnu. Organizovaný odsun započal 25. února 1946, když odjel první transport sudetských Němců z okresu Cheb.⁶ Paralelně s organizovaným odsunem probíhal i dobrovolný, který měl jasně daná pravidla. Odejít mohli pouze ti, kteří splňovali podmínky vydaných směrnic a současně měli souhlas úřadů v Německu a nebyli zapsáni u českých úřadů jako specialisté potřební pro obnovu republiky.⁷ Tento odsun byl zastaven s koncem roku 1945. Před vlastním organizovaným odsunem byly osoby určené k transportu umístěny ve sběrných táborech. Velké odsuny skončily v červenci roku 1947. Pro představu uvedu citaci Martina Flašky s počtem obyvatel německé národnosti od září 1945 do března 1947: „Podle údajů uváděných pro okres Cheb žilo ve všech obcích v jeho působnosti v září 1945 celkem 75 189 Němců v únoru 1946 pak 60 240 a konečně pro březen 1947 se uvádí již pouhých 4 701 osob německého původu.”⁸ Jinými

⁵ FLAŠKA, Martin, *Chebsko po květnu 1945*, České Budějovice 2009, s. 57.

⁶ Tamtéž, s. 76.

⁷ Tamtéž, s. 72.

⁸ Tamtéž, s. 78.

slovy během 13 měsíců bylo odsunuto 70 488 obyvatel okresu Cheb.

Osídlování do roku 1948 se dá rozčlenit do dvou etap. První etapu tvořili Češi z vnitrozemí, v druhé etapě to byli Slováci a krajané žijící mimo území republiky. V první etapě se totiž v rámci republiky nenašlo dostatek obyvatel, kteří by byli ochotni přesídlit do pohraničí a proto byla zahájena druhá vlna. Ovšem při první vlně se v novinách objevil článek o nelehké situaci města v důsledku dvou skupin příchozích obyvatel. První skupinou byli lidé, kteří chtěli pohraničí obnovit pro dobro celého okolí, a druhou skupinou byli lidé, kteří pouze viděli příležitost jak mít rychlý osobní prospěch.⁹ První vlna, mimo uvedený článek, se skládala hlavně z Volyňských Čechů, Čechů a Slováků z Rumunska, Maďarska a dalších zemí. To zvedlo počet obyvatel a v únoru 1948 již žilo v okrese Cheb 43 586 osob. Největší část, a to 82 % bylo české národnosti, 11 % Německé a 7 % slovenské.¹⁰ Přitom dva roky předtím zde žilo jen cca 15 000 osob. Přímo ve městě bylo v roce 1947 obyvatel 14 533 a o rok později se odhaduje na méně než 20 000.¹¹

⁹ CHMELÍKOVÁ, Jitka, *Osvobození – Cheb 1945*, Cheb 2005, s. 94.

¹⁰ FLAŠKA, s. 93.

¹¹ CHMELÍKOVÁ, s. 93; MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1947–1949*, s. 72.

4. Následky druhé světové války v roce 1945 na město

4.1. Nálety a osvobození města

Během druhé světové války město Cheb neutrpělo velké válečné škody až do 23. října 1944, kdy spojenci provedli první velký spojenecký nálet zaměřený hlavně na železniční tratě. V tomto případě šlo o trať Cheb–Františkovy lázně, přičemž byl zničen jeden oblouk železničního viaduktu a poškozena městská elektrárna a plynárna a podniky blízké tomuto místu. Při náletu použili celkem 331 bomb (z toho 179 výbušných a 152 zápalných bomb) a přitom zemřelo 53 lidí a 64 bylo zraněno.¹² Další proběhl 7. února na okolí letiště, kde se nacházely továrny na opravu letadel, ale tuto oblast zničil až další nálet, který se odehrál 25. března a byl cílen i na nádraží. Mrtvých při náletu bylo 56 a zraněných bylo několik stovek.¹³ Další dva velké nálety z 8. dubna a 10. dubna už postihly celé město, i když hlavním cílem byla hlavně železniční infrastruktura. Další nálet se uskutečnil 8. dubna a byl největší, co kdy město zažilo. Obětí náletu bylo přes 800 a zničena byla skoro třetina města.¹⁴ Poslední velký nálet se uskutečnil 20. dubna 1945, při kterém byly zničeny zápalnými náboji věže kostela sv. Mikuláše.

Dne 21. dubna, den po posledním velkém náletu a s blížícími se americkými vojsky, byl Cheb vyhlášen za opěrný bod a proběhlo podminování důležitých mostů. O tři dny později začalo dělostřelecké odstřelování Chebu a večer 25. dubna dosáhly první průzkumné jednotky hranic města. Obranu města vedl major Geissler. Starosta Chebu odjel pro povolení vzdát se za Konradem Henleinem, ale jeho žádosti nebylo vyhověno. Konci obranně města pomohla náhoda, kterou popsala Chmelíková ve své knize osvobození – Cheb 1945 takto: „26. dubna se však americký tank náhodně střetl v dnešní Dragounské ulici u kasáren s majorem Geisslerem jedoucím na motocyklu... Američtí vojáci ho zastřelili.“¹⁵ Tato náhoda a smrt velitele obrany města umožnila starostovi dr. Emilu Jankovi podepsat kapitulaci města a to v budově Chebské nemocnice. Město tedy bylo skoro celé osvobozené, až na ojedinělé střety v okolí blízkého letiště. Pokus o znovudobytí Chebu podnikl Konrad Henlein 28. dubna, ale byl odražen. Ten samý den podnikla americká vojska úspěšný útok na letiště, boj trval tři hodiny a celkově si ztráty při střetech v Chebu a okolí vyžádaly život 90 amerických a

¹² CHMELÍKOVÁ, s. 22.

¹³ VOGELTANZ, Evžen, SLAVÍK, Jaroslav, *Chebský Starovar: 1872–1972*, Plzeň 1972, s. 17.

¹⁴ CHMELÍKOVÁ, s. 23.

¹⁵ Tamtéž, s. 36.

200 německých vojáků.

4.2. Přehled škod způsobených válkou

Při ústupu německá armáda zničila všechny mosty přes řeku Ohři, a to například Lávku přes jez u Slavice pro pěší, která stála blízko železničního viaduktu. Železniční viadukt byl ovšem z části poškozen spojeneckým bombardováním už dříve. Dále šlo o mosty přes Ohři v dnešní Tovární ulici a lávku pro pěší, na jejímž místě je dnes „Dřevěný most“. Jako jediný sloužící i pro automobilovou dopravu byl zničen most u Horní brány. 25. dubna při ústupu německé armády byl zničen „Červený most“ (pojmenování získal díky své barvě, konstrukce byla z cihel.) spojující dnešní Dyleňskou ulici s obcí Podhrad a opodál stojící most do Hájů. „Červený most“ nebyl již nikdy obnoven. O kousek dál dnes stojí lávka pro pěší jen do poloviny délky původního mostu a spojuje Cheb s městskou částí Háje. Velkou náhodou ale zůstala i přes blízkost k nádraží ocelová lávka u nádraží pro pěší na Švédský vrh.

Pivovar byl poškozen náletem z 8. dubna a týkalo se to 75 procent jeho budov. Z čtyřposchodové budovy, kde byly umístěny hvozdy,¹⁶ byla polovina zcela zničena a u druhé poloviny bylo poškozeno vše do výšky prvního poschodí. Z budovy sila zbyly jen obvodové zdi, stejně tak z varny piva. Budova kanceláří měla poškozenou střechu a okna. Budova sladovny byla zničena zcela. Stejně dopadly dílny, sklad lahví, prostor na mytí sudů a výtah. Dále i přístavek ze dřeva na sudy, zbylé dílny, skladiště nad nejnovějšími sklepy a 3000 m² dlažby po areálu. Zbylé sklepy spolu se strojovnou a kotelnou byly zničeny ze 70 procent. Nejlépe se zachovaly pouze nejstarší sklepy, kde destrukci podlehl pouhých 10 procent. Zbylé budovy pivovaru, tedy stáje a další hospodářské budovy, ledárna a budova s technickými kanceláři byly zničeny na 35 až 40 procent.¹⁷

Nádraží bylo jedním z hlavních cílů náletů a z komplexů nádražních budov zůstaly jen části výtopy a budovy strojního úřadu. Budova pro cestující a blízká pošta byly zcela zničeny. Popis a výčet železničních vagónů dokresluje rozsah bombardování. Jaroslav Slavík popsal škody následovně: *„Kolejiště bylo plné kráterů od bomb... Ve stanici stálo nebo leželo roztráštěno 1516 železničních vozů... Z nich bylo 121 ložených krytých, 83 prázdných, 200 vozů s uhlím, 138 uhláků ložených jiným zbožím, 183*

¹⁶ Sušárna zeleného sladu.

¹⁷ VOGELTANZ, SLAVÍK, s. 17.

prázdných, 47 plošinových, 75 kotlových, 47 osobních, 29 s leteckým nákladem, 239 shořelých, 188 neschopných jízdy a 166 ostatních. Kromě nich tu bylo 71 strojů více nebo méně poškozených.“¹⁸ Před nádražím byly zničeny celé dva bloky budov a spousta dalších budov v blízkém okolí. Mimo obytných domů šlo i o několik hotelů. Dnes se jedná o plochu náměstí Dr. Milady Horákové (dříve Leninovo náměstí).

Po válce také došlo k odstraňování německých pamětních desek a Jahnova památníku. Tento pomník byl postaven na Špitálském vrchu a odhalen 11. srpna 1913. Žulový blok popsaný turnerskými znaky byl obklopen třemi orly na náspu vysokém 10 metrů a o průměru 30 metrů. Tento násep byl tvořen dvěma terasami s kameny obsahujícími názvy jednotlivých spolků. Hlavní ideou pomníku byla jednota Německého národa a pomník odstřelili v říjnu 1945.¹⁹ Proběhlo i odstranění pamětní mramorová deska s bronzovým portrétem Dominika Kreuzigera z roku 1911. Která byla poté uložena v suterénu knihovny. Zcela zničeny byly – pamětní deska Sudetoněmecké strany umístěná 21. června 1936 v hostinci na Františkánském náměstí a Pamětní deska Volkstag z roku 1897 umístěná na nádvoří Městského domu (dnešní Muzeum). Zjištěný seznam poškozených domů je v příloze číslo 1 a 2.

¹⁸ SLAVÍK, Jaroslav, *Chebské nádraží 1865–1965*, Cheb 1965, s. 4.

¹⁹ *Pomník turnerů*. In: Interaktivní encyklopedie města Chebu [online], [cit. 2016-06-01]. Dostupné z: <http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/pomnik-turneru>

5. Proměny města mezi roky 1945 až 1970

5.1. Historické jádro

V listopadu 1945 proběhlo zřízení fondu pro shromažďování financí na obnovu města.²⁰ První práce se soustředily na odstraňování trosk, bourání nebezpečných budov a nejnnutnější opravy. V roce 1946 bylo zdemolováno 78 budov, ale nebylo definitivně rozhodnuto, jak se naloží s budovami na náměstí.²¹ V roce 1947 se začalo mluvit o asanaci starého města. Zjištěn byl velmi špatný stav i budov nepoškozených přímo válkou. V rámci státního plánu byla započata obnova města se zaměřením na adaptaci historických budov. Konalo se i zkoumání vytypovaných budov pro jejich historickou hodnotu.²² V roce 1949 bylo zdemolováno šest objektů.²³ Další rok započala záchranná oprava Špalíčku.²⁴ Do roku 1952 se postupovalo bez pořádného plánu, tudíž se zachraňovalo jen to, na co stačily prostředky, kterých nebylo dostatek. Demolice a následná výstavba zcela novými domy probíhala ve velkém například na Jánském náměstí, Kasárním náměstí, ve Školní ulici a Růžové ulici. Nově vystavěné domy se většinou snažily držet původní stopu staré výstavby a neměnit drasticky vzhled, i když ne vždy se to povedlo.²⁵

První asanační plány začal tvořit Ing. arch. Miloslav Vodička z Prahy, ten však nebral velký ohled na staré budovy. Jeho plán vydržel s průběžnými úpravami do roku 1956, kdy se zhostil projektových prací SÚRPMO (Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů).²⁶ Autorem dalším plánů byl Akademický architekt Dr. Josef Čihák a později Ing. arch. Václav Slavík. Poslední asanační plán vzniká roku 1964 zase v SÚRPMO pod vedením Ing. arch. Františka Matějoviče.²⁷ Tyto neustálé změny a zdržování v důsledku nedostatku financí a lidí pro práci na obnově vedly k částečné přeměně okolí náměstí. Naštěstí samotné náměstí zůstalo nepozměněné a

²⁰ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1945–1988, Roky 1945–1947*. In: Porta fontium | Bavorsko-česká síť digitálních historických pramenů [online], dostupné z: <http://www.portafontium.cz>, s. 113, [cit. 2015-5-31]. Autor bude tuto citaci uvádět dále ve zkrácené podobě „*MNV Cheb, Kronika města Cheb rok*“.

²¹ Tamtéž, s. 179, 189, 219.

²² Tamtéž, s. 248–279, 289.

²³ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1949–1950*, s. 155.

²⁴ Tamtéž, s. 51, 120.

²⁵ BOHÁČ, s. 44–53.

²⁶ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1951–1952*, s. 133, 165, 167; MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1955*, s. 25, 35.

²⁷ VYSTYD, Luděk, KREJČÍ, Jaroslav, *Vývoj výstavby v Chebu po II. světové válce – Kalendárium*, Cheb 2005, s. 15–26.

s původními budovami. Rozsah konkrétních prací během let 1945 až 1969 je příliš obsáhlý a vydal by na samostatnou práci. Během takto dlouhé doby musely být některé budovy vícekrát opravovány. Většina proluk po zdemolovaných domech byla zastavěna celkem citlivě, když vezmeme v potaz neustále se měnící plány, nedostatek financí a pracovních sil. Přehled změn je zobrazen v příloze číslo 3.

Při probíhající rekonstrukci přemýšlela rada města nad zřízením památkové rezervace v historickém centru města, a to od svého zasedání 16. prosince 1966. Text odeslaný na ministerstvo kultury obsahoval přes 200 památek v navrhované městské památkové rezervaci, mezi příklady patřila nová i stará radnice, domy na náměstí Krále Jiřího z Poděbrad včetně Špalíčku.²⁸ Po této informaci na dlouhou dobu utichlo dění kolem památkové rezervace, a to až do roku 1981. Historické jádro Chebu bylo vyhlášeno za památkovou rezervaci 6. října 1981. Rozsah památkové péče byl přesně vymezen. Rezervace obsahovala 64 nemovitých kulturních památek a dalších 116 objektů počítaných mezi ostatní nemovitosti, včetně objektů které tento ráz dokreslují.²⁹

Při rekonstrukci byly odstraněny také některé paměti desky. Například byla odstraněna bronzová pamětní deska s bustou J. Czernyho, mecenáše chebských pěveckých spolků, skladatele a pedagoga, umístěná 16. července 1935 na rohu domu dnešní Kamenné ulici číslo 1. Osud této desky není do dnešní doby znám.

5.2. Veřejně významné budovy

5.2.1. Nádraží

Původní nádraží bylo postaveno roku 1865 a to společnou prací bavorské a saské drážní společnosti. Architektem byl Heinrich Hügel a budovu navrhl ve stylu florentské neorenesance. Rozšiřována byla už v roce 1872, větší změna však proběhla v letech 1907 až 1908, kdy byla přistavena celá prostřední část nádraží. Rozšiřování budovy bylo nutné, díky velkému rozšiřování tratí, které se v místě protínaly. Vstupní hala byla obložená mramorem a štukovou výzdobou včetně plastik. V budově byla pošta, celní místnosti, kanceláře pro správu železnice, tři čekárny (nádraží využívali tři železniční společnosti), jídelna a několik bytů. Díky postupným přístavbám nádraží v průběhu let, se pořád vnějškem hezká budova, stávala čím dál tím méně účelně uspořádána uvnitř.

Odklizení troskek původního nádraží a budov stojících před ním začalo hned po

²⁸ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1967*, s. 3, 6.

²⁹ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1981*, s. 61.

konci války. Sklepy po budovách byly zasypávány a suť byla odvážena na plochu, kde dnes stojí 6. základní škola, a dále za nádraží směrem na Švédský vrch, kam později bylo rozšířeno kolejiště. Cestující byli odkázáni na provizorní nástupiště u nákladového nádraží přístupného pouze přes lávku na Švédský vrch. Zdůvodnění, proč měly některé úseky tratě vyšší prioritu, vysvětlil Jaroslav Boháč ve své knize takto: „*Vojenská spojenecká správa měla zájem o železniční spojení na Schirding, takže již 23. května 1945 odjel z Chebu první transport Němců do říše.*“³⁰ Hlavní odklízecí práce se ze začátku soustředily hlavně na kolejiště, aby mohl být umožněn železniční provoz, a až později na vystavění budov, které měly nahradit budovy vybombardované. Provizorní dřevěná budova nádraží se začala stavět koncem roku 1946 a dána do provozu 18. října 1947. Provizorní pošta u dřevěného nádraží byla otevřena 1. ledna 1949.

Stavba nové budovy nádraží probíhala mezi roky 1958 až 1963. Začala se i přistavovat budova pošty, kterou uvedli do provozu ještě před dokončením, a to 30. září 1970. Úplně dokončena byla až později, a to v dubnu 1971. V téže době byla otevřena i přilehlá celnice na nádraží s tím, že bude pro veřejnost sloužit část nádraží ještě před dokončením celého komplexu. To se stalo už roku 1959. Umožnilo to rozdělení stavby do pěti celků, které se mohly stavět v různých etapách.³¹ Projekt vznikl mezi roky 1956 až 1959 a projektoval ho architekt Josef Danda. Nádraží mělo být výstavní, protože tvořilo bránu pro cestující ze západu. V tomto projektu se řešil i celý velký prostor před nádražím, jenž byl volný po odklizení trosek. Tímto mohl architekt Josef Danda včlenit do prostoru mimo upravené parkové plochy i parkoviště pro automobily, autobusové nádraží jak pro městské, tak dálkové autobusové spoje. Po stranách plochu uzavřel dvěma budovami a vytvořil tak ze tří stran obestavěný komplex budov, který tvoří vlastní urbanistický celek v rámci okolní zástavby.³² Byly určeny silniční stopy, výškový limit budov a také hlavní osa nádraží, vedoucí ulicí Svobody (v té době ulice Československo-sovětského přátelství), obsahující výškovou budovu dominující konci této ulice. Nástupiště byla vybudována tři a jsou po většině své délky zastřešená. Prostoru před nádražím dominovala plocha pro autobusy se širokou přístupovou cestou a parkem, který obsahoval i fontánu. V části parku s kašnou započala přestavba roku 1978 podle projektu architekta Pachnera, který zahrnoval vysazení

³⁰ BOHÁČ, s. 4.

³¹ HÁJEK, Karel, *Architekt Josef Danda*, Praha 2007, s. 88.

³² Tamtéž, s. 89.

vzrostlých stromů, úpravu chodníků a připravení prostoru na umístění sochy namísto fontány. V té době se náměstí jmenovalo Leninovo, takže pro zdůraznění jména tohoto náměstí byla 21. dubna 1979 na počest 109. výročí narození V. I. Lenina odhalena bronzová Leninova nadživotní socha, jejímž autorem byl V. Railich (socha odstraněna po deváté hodině ranní 10. února 1990).³³

Hlavní budova je šestipatrová, zvenku pokrytá červenými keramickými obklady, zbytek budov pokrývá bílý nebo žlutý brizolit. Leží rovnoběžně s nástupišti, což mělo usnadnit průchodnost haly v dopravní špičce. Na plášti budovy směrem do města, nad průčelím, je umístěn železný reliéf autora J. Šajna, který se skládá z abstraktních křivek znázorňujících železniční tematiku a znak města Chebu. Nad tímto reliéfem jsou umístěny velké hodiny s neonově osvětlenými ručičkami. Nad hlavním vchodem se nachází barevná skleněná mozaika autora Z. Holuba s mírovou tematikou. Tento vstup podpírá soustava kónických sloupů, dva viditelné před vstupem do haly a čtyři v hale. Sloupy v hale ji rozdělují na dva prostory, ovšem mezi vchodem do nádraží zároveň vytváří přímý koridor k prvnímu nástupišti, k dalším dvou se lze dostat pomocí podchodu. V hale nad tímto koridorem byly umístěny podsvětlené hodiny (dnes jsou zde digitální tabule s odjezdy vlaků). V jednom křídle, a to v pravém z pohledu při vstupu do budovy, byla restaurace s bufetem a v patře kavárna, v přízemí dále byly záchody s umývárnou, trafiky, čekárny a salónek. V druhé části byl umístěn vstup z podchodu vedoucího k nástupišťům, pokladny, úschovna zavazadel, informace, kadeřnictví, telefonní automaty a směnárna. Zvenku vlevo (při pohledu na vstup do nádraží) od hlavního vstupu do nádraží bylo zázemí pro řidiče autobusů, vpravo cesta k celnici a budově pošty. Zajímavým doplněním osvětlení je prosvětlená římsa po skoro celém vnitřním obvodu haly s nápisy služeb. Ve výškové budově byla instalována, tehdy velmi prostorově objemná, zabezpečovací a technologická zařízení, kancelář obsluhy zabezpečovacího zařízení a ubytovna pro vlakový personál. Techniku s kotelnou, sklady, místnost pro odbavení spěšnin a úschovu kol obsahoval částečně dvoupodlažní suterén, který byl propojen centrálním koridorem. Z tohoto koridoru odbočoval směrem k nástupišti zavazadlový tunel. Budova nádraží také obsahuje několik uměleckých děl. Hala po obou stranách prvního patra má celkem dvě mozaiky autora J. Moravce s kosmickou tematikou. Dále je galerie v prvním patře oddělená od haly skleněnými

³³ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1979*, s. 14.

panely z ohýbaného skla o rozměrech 1,7 x 2,4 metrů, tím je vytvořena dvojice stěn dlouhých 16 a 22 metrů. Autory těchto skleněných výplní byli B. Hejlek a J. Štibych.³⁴ V átriu budovy celnice se nachází poslední umělecké dílo, plastika zhotovená z betonu umělcem H. Demartinim.³⁵ Celkově byla zastavěna plocha 56 000 m², z toho plocha samotné výpravní budovy je 4900 m².³⁶

Boční budovy jsou třípodlažní rozdělené na tři trakty a dlouhé 60 metrů. Fasádu mají provedenou z brizolitu, a to žlutého na budově zdravotního střediska a bílého na budově pošty. Na jedné straně se v budově nacházejí byty a zdravotní středisko pro zaměstnance drah. Druhá strana je využita pro poštu, třídírnou poštu a zakrytou halu pro manipulaci s poštovními vagóny. V budově pošty uprostřed haly s přepážkami byla umístěna socha z kolorovaného dřeva V. Preclíka nazývaná „Kvetoucí město“.³⁷

Zastřešení nástupišť probíhalo mezi roky 1964 až 1966. Mimo úschovnu zavazadel s obsluhou bylo od dubna 1966 vybavení nádraží rozšířeno také o 32 samoobslužných schránek na úschovu zavazadel.³⁸ Vzhledem k vytíženosti nádraží transportem zboží a usnadnění jeho manipulace bylo v roce 1978 započato se stavbou kontejnerového překladiště. Dokončeno bylo 30. září 1981 a sloužilo hlavně k překládání ze železniční dopravy na silniční a naopak. Nedlouho po jeho otevření bylo zamýšleno i jeho rozšíření.³⁹ Zajímavostí je také, že při stavbě podchodu na nástupiště byla v roce 1964 objevena nevybuchlá 600 kg letecká puma z bombardování v dubnu 1945.⁴⁰

5.2.2. Nemocnice

V roce 1905 se rozhodnuto o stavbě nové nemocnice a jejím projektováním byl pověřen Ing. Josef Paschner. Dne 26. června 1908 začala výstavba komplexu nemocnice o několika budovách a 8. srpna 1910 se komplex slavnostně otevřel, i když zcela dokončen byl až v roce 1912. Nemocniční komplex se sestával z hlavní dvoupatrové budovy (dnes pavilón B), která byla spojena chodbou s hospodářskou budovou (dnes

³⁴ HÁJEK, s. 96.

³⁵ *Plastika v atriu nádraží v Chebu*. In: Centrum pro dějiny sochařství [online], [cit. 2016-06-01]. Dostupné z: <http://www.socharstvi.info/realizace/plastika-v-atriu-nadrazi-v-chebu>

³⁶ HÁJEK, s. 94.

³⁷ *Kvetoucí město*. In: Centrum pro dějiny sochařství [online], [cit. 2016-06-01]. Dostupné z: <http://www.socharstvi.info/realizace/kvetouci-mesto>

³⁸ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1966*, s. 7.

³⁹ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1981*, s. 55.

⁴⁰ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1965*, s. 39.

pavilón A), a ta obsahovala kuchyň, prádelnu, jídelnu a ubytovnu řádových sester. Za tímto komplexem stála ještě budova infekčního oddělení (dnes pavilón F). Mezi samostatně stojící budovy patří márnice a kotelna. Celkové náklady se pohybovaly ve výši 876 000 korun. Roku 1930 proběhlo první rozšíření, když proběhla stavba nové budovy infekčního oddělení (dnes pavilón D), a dále v roce 1933 byl do areálu dostavěn velký pavilón sloužící pro nemocné tuberkulózou (dnes pavilón C). Po celou dobu existence nemocnice je její součástí poměrně rozlehlý park.

Do roku 1945 byla činnost nemocnice pod vedením města Cheb, okresu Cheb a dobrovolnickými korporacemi. Mezi léty 1945–1948 byla vedena jako městská nemocnice a v roce 1948 ji převedli pod státní ústav národního zdraví jako okresní nemocnice v Chebu. Dalšími úpravami prošla kotelna a kyslíková stanice vystavěná roku 1967 a modernizovaná v roce 1989. Kotelna ovšem roku 1984 vyhořela a bylo nutno čtyři roky využívat provizorně koupenou plynovou kotelnu. V roce 1988 byla konečně vystavěna nová kotelna za 32,47 miliónu Kčs.⁴¹

V hlavní budově nemocnice byla mezi léty 1968–1971 provedena generální rekonstrukce, o které bylo rozhodnuto o rok dříve. K tomuto kroku bylo přistoupeno proto, aby splňovala soudobé parametry. Při této rekonstrukci proběhla přístavba jednoho patra a také přístavba nad původními operačními sály – v této přístavbě tak vznikly celkem 4 nové operační sály. Dále se zmenšily pokoje z 12 lůžkových na 3–6 lůžkové, modernizovány všechny přístroje, nábytek a instalace elektřiny, vody a topení. Kapacita lůžek se tímto zvýšila z 283 na 315. Budova tak měla celkem 10 oddělení. V suterénu transfuzní stanice a biochemické laboratoře, v přízemí oddělení neurologické, rentgenová stanice a kožní, v prvním patře chirurgické a anesteziologicko–resuscitační, v druhém patře ORL a oční, ve třetím interní. Další velká rekonstrukce probíhala během let 1987 až 1988 a to za plného provozu nemocnice. Například oddělení JIP interního oddělení bylo připraveno v srpnu 1988. Dále oddělení ARO bylo otevřeno jako první svého druhu v Západočeském kraji v roce 1971 a rekonstrukcí prošlo v roce 1988. Po rekonstrukci mělo dva pokoje o 6 lůžkách a dvěma rezervními lůžky.⁴² Tato budova je spojena s hospodářskou, kde mezi léty 1980 a 1985 bylo na tento pavilón přistavěno další patro a provedena rekonstrukce kuchyně. Další

⁴¹ HOVORKA, Václav, *Historie nemocnice v Chebu: stoleté výročí (1910 – 2010)*, Cheb 2010, s. 37.

⁴² MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1988*, s. 52–53, 59, 90–91.

významnou budovou v areálu nemocnice byla budova po plicním oddělení, kterou nemocnice využila roku 1969 k přestavbě na porodnicko–gynekologické a dětské oddělení. V témže roce se zde nainstaloval nový sterilizační aparát. V suterénu vzniklo roku 1958 onkologické oddělení, ke kterému později (roku 1961) byla přistavěna budova s ozařovací technikou kobaltového ozařovače. Tento přístroj byl sedmý v rámci republiky.⁴³ Tuto přistavěnou budovu spojili s pavilónem C a umístili ji do podzemí kvůli odstínění záření. Další vylepšení přinesla instalace ozařovacího přístroje betatron, třetího v rámci republiky.⁴⁴ Budova infekčního oddělení se roku 1956 rozšířila o mikrobiologické oddělení s laboratořemi. První velká rekonstrukce této budovy z roku 1930 proběhla v roce 1975. Při rekonstrukci vylepšili laboratoře mikrobiologie a zázemí pro personál.

Plicní pavilón – první změna nastala roku 1949 při přidělení budovy stojící od roku 1929 na vzdáleném Špitálském vrchu. Tato budova se označovat jako pavilón TRN a přestěhovala se do něj veškerá péče o pacienty s plicními onemocněními. Roku 1967 při přístavbě čistící stanice, která měla zabránit možné kontaminaci odpadních vod infekcemi. V průběhu let po dobu rekonstrukcí sem bylo přestěhováno infekční a kožní oddělení.

5.2.3. Zázemí požárního sboru

První organizace hasičů ve městě vznikla roku 1864 z popudu profesora gymnázia Eduarda Kittela. Tento hasičský sbor byl dobrovolný a pod patronací tělovýchovného spolku. Jak a kde probíhala organizace hasičů, popisuje Miloš Štantejský takto: „*K setkávání členů sloužila místnost v přízemí tzv. „Geschirrhofu“ v mincovní ulici, kde se ještě v první polovině 20. století nacházela vozovna dobrovolného záchranného sboru...*“⁴⁵ Přeměna z tělovýchovného na spolek Dobrovolných hasičů Cheb proběhla roku 1880, kdy byly přijaty i stanovy spolku a schváleny Státním místodržitelstvím v Praze. Ještě před koncem 19. století získali hasiči první hasičské vozy a mezi roky 1900 až 1914 spoustu dalšího vybavení – a to parní stříkačku roku 1905, 1912 dýchací přístroj, který se používal při zástavě dechu, a ke konci tohoto období auto. Další významné rozšíření techniky hasičů proběhlo mezi léty 1924 až 1931 – a to pořízením

⁴³ *Za Cheb krásnější: Charakteristika vývoje města v období 1964–1971, Program jeho rozvoje v letech 1972–1975*, Cheb 1971, s. 54.

⁴⁴ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1974–1976*, s. 36.

⁴⁵ ŠTANTEJSKÝ, Miloš, *150 let požární ochrany v Chebu 1864–2014*, Cheb 2014, s. 12.

tří služebních aut a motorových stříkaček. Sloučení dobrovolných hasičů a záchranného sboru proběhlo 16. února 1939. Důvodem bylo rozhodnutí, že v každém sudetském městě bude jen jeden sbor pod vedením města. Po dobu války měl sbor 250 mužů.

Po válce se rozhodlo o vytvoření plně profesionalizovaného a placeného hasičského sboru, podle pověření ze dne 17. června 1945. Tím byl rozpuštěn i původní dobrovolnický spolek. Základem pro nový požární a záchranný sbor se stali tři hasiči z Rokycan s velitelem Janem Dráským, který do 14 dnů sehnal pro sbor 30 členů, a většina byla z Rokycanska. Dočasné umístění hasičské stanice bylo v zadní části radnice.⁴⁶ Dne 21. března 1946 proběhlo ustanovení okresního sboru dobrovolných hasičů. Tím ovšem vznikla rivalita mezi dobrovolníky a profesionály, kterou musel na podzim roku 1946 řešit národní výbor. Profesionálové byli zařazeni pod dobrovolníky. Profesionálové zařazení pod hlavičku dobrovolníků vydrželi pouze do února 1949, kdy místní národní výbor znovu schválil samostatné profesionální hasiče. Důvodem byla nespolehlivost dobrovolného sboru, a také odchody bývalých profesionálů od dobrovolníků. Od roku 1950 po přijetí nových zákonů⁴⁷ spadali profesionální hasiči pod Okresní národní výbor a byli přejmenováni na „Okresní požární sbor“. Dobrovolníci se poté sdružili pod „Československý svaz požární ochrany“. Tímto vznikly nové a větší nároky na výcvik a uložení veškeré techniky hasičů, které byly nad možností zázemí v zadním traktu radnice. Po důkladném zvážení všech aspektů se rozhodlo o výstavbě nové hasičské zbrojnice v ulici Únorového vítězství (dnes 17. listopadu) a hasičský záchranný sbor využívá tento areál až do současnosti. Na místě stála před válkou vila „Světlík“, ve vlastnictví firmy Eska, ale utrpěla značné poškození během války a později muselo dojít k demolici zbytků této budovy. Stavba byla zahájena roku 1955 a dokončena v únoru 1958. Při reorganizaci krajů roku 1960 proběhlo sloučení sborů v Aši, Mariánských lázních a Chebu a jejich přejmenování na Okresní veřejný požární útvar v Chebu pod vedením Okresní národní výbor v Chebu. V druhé polovině 80. let 20. století se základna hasičů v Chebu rozšířila o nové garáže a zázemí pro techniku a hasiči byli přejmenováni na Sbor požární ochrany.

5.2.4. Doprava a Mosty

Most u Horní brány/Americký most – byl jediný most pro automobily přes řeku Ohři ve

⁴⁶ Tamtéž, s. 24.

⁴⁷ Československá republika, *Zákon č. 62 o ochraně pře požáry a jinými živelnými pohromami ze dne 17. května 1950*. In: Sbírnka zákonu republiky Československé. 1950. částka 29, s. 130–132.

městě. Umístěn byl za bývalou Horní bránou v dnešní ulici Kamenné ulici. Do roku 1898 postavený ze dřeva a díky tomu neustále opravovaný. Ovšem tento stav už nešel déle udržovat, proto se rozhodlo o stavbě nového mostu. V architektonické soutěži vyhrál železný most Pražské strojírenské akciové společnosti. Stavba začala v říjnu roku 1898 demolicí dřevěného mostu a 24. května po zatěžkávací zkoušce byl nový most dán do provozu a vydržel až do dubna 1945. Po válce se stal známý jako Americký most, protože na jeho místě vznikly postupem času dva provizorní ženíjní mosty. První provizorní most postavili americké ženíjní jednotky a byl dřevěný, vydržel až do poloviny března roku 1947, kdy ho při oblevě poškodila povodeň. Díky své důležitosti byli ihned povoláni ženisté z Pardubic, kteří už 5. dubna měli zprovozněný ocelový most typu „Bailey“, který, byť anglické konstrukce, byl v myslích občanů pojmenován jako americký, stejně jako jeho předchůdce. Tento ženíjní most sloužil až do roku 1987, kdy začala výstavba mostu nového, u kterého zpracoval projekt Ing. Lukáš. Do provozu byl uveden v únoru 1989 a vedle toho byla současně postavena lávka s plynovodem. Důvodem, proč tento ženíjní most vydržel tak dlouho bylo, že roli hlavního tahu pro silniční dopravu přes Ohři převzala Ašská ulice až později. Stavba nového mostu započala roku 1961 a vyžádala si demolicí několika domů v okolí stavby a nejspíše přitom byla demolována i lávka pro pěší v Tovární ulici (Ašská ulice vede na náspu souběžně s touto předválečnou ulicí).⁴⁸

Železniční viadukt – postavený 1. listopadu 1865 – na trati do Františkových Lázní utrpěl velká poškození v průběhu dubna 1945 bombardováním spojenců a co nepoškodily nálety, to vyhodila do povětří 22. dubna německá armáda. Tento 378 metrů dlouhý a až 24,8 metrů vysoký most je postaven z dvanácti pilířů s jedenácti velkými oblouky a na krajích z 3 menších oblouků. Po náletu byla kompletně zničena jedna strana menších oblouků a na druhé straně jeden malý oblouk a také pět velkých oblouků. Rekonstrukce začala v roce 1946 a most byl opravován v původním architektonickém řešení. Místo původní žuly byl pro opravu použit beton, což způsobilo zjednodušení jak po finanční, tak po časové stránce. Navíc místo předválečných dvou kolejí byla položena pouze jedna kolej. Provoz na mostě byl obnoven 19. května 1951. Od té doby na něm byl upravován pouze železniční svršek a provedena elektrifikace

⁴⁸ *Most u Mostní brány*. In: Interaktivní encyklopedie města Chebu [online], [cit. 2016-06-01]. Dostupné z: <http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/most-u-mostni-brany>; VYSTYD, KREJČÍ, s. 9.

tratě.⁴⁹

Dřevěný most u hradu – umístěný za Písečnou bránou. V těchto místech stával přechod přes řeku Ohři už od 17. století. Jako všechny mosty ve městě byl zničen na konci dubna 1945. Obnova proběhla formou dřevěné kryté lávky roku 1947 stavitelem Novákem.⁵⁰ V srpnu 1979⁵¹ se musela lávka pro špatný stav uzavřít a října roku 1983 definitivně demontovat.⁵² Ing. Lukáš z Pragoprojektu pak projektoval novou lávku, která měla nosnou konstrukcí z oceli, a dřevo se použilo pouze k opláštění. Tuto ocelovou konstrukci dodala Chebská firma Kovo. Lávka byla otevřena v prosinci 1986. Její délka je 40 metrů, šířka 3 metry a výška až 4 metry.

5.2.5. Budova MNV

Většina MNV sídlila v budově v Gorkého ulici (dnes Hradební) a barokní radnice postavená v letech 1723–1728 byla používána pouze jako skladiště. Proto se v říjnu 1968 rozhodlo o její rekonstrukci a přístavbě (už tehdy byla tvořena soustavou tří budov), samotná rekonstrukce měla započít o rok později.⁵³ V květnu 1969 tedy začal průzkum památkářů, který skončil 30. června 1969. Objeveny přitom byly sklepní prostory z 14. a 15. století a gotické portály z první poloviny 14. století. Tyto objevené sklepní prostory naplánovali k využití jako kavárnu a vinárnu se samostatným vchodem.⁵⁴ Při rekonstrukci byla přistavena jedna budova a dvě starší propojeny. Rekonstruovaná část obsahovala kanceláře, zasedací místnost, podatelnu a hlavně obřadní síň s novými výtvarnými díly manželů Moravcových a další pamětní desku k rekonstrukci (viz kapitola 6.3.). Slavnostní otevření nově rekonstruované radnice se událo 29. června 1976.⁵⁵

5.3. Bytová výstavba

V kapitole o rekonstrukci historického jádra jsme zmínili i první novou výstavbu bytů, v této části se zaměříme na výstavbu mimo historické jádro. Mezi první domy postavené mimo historické jádro patřily i první panelové domy v Chebu, a to 4 panelové domy

⁴⁹ *Viadukt*. In: Interaktivní encyklopedie města Chebu [online], [cit. 2016-06-01]. Dostupné z: <http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/viadukt>; *Chebský viadukt*. In: Fronta.cz [online], [cit. 2016-06-01]. Dostupné z: <http://www.fronta.cz/foto/chebsky-viadukt-2>

⁵⁰ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1982*, s. 40–41.

⁵¹ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1979*, s. 32–33.

⁵² MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1983*, s. 90.

⁵³ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1968*, s. 39.

⁵⁴ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1969*, s. 20, 24, 36.

⁵⁵ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1974–1976*, s. 61.

o 160 bytech v Ulici Karla Marxe (dnes Evropská). První panelový dům byl dostavěn někdy začátkem roku 1959, druhý 2. července 1959, třetí 15. srpna 1959 a čtvrtý 3. října 1959, vždy v něm bylo 40 bytů. Téhož roku byly postaveny nové domy se 32 byty v Palackého ulici, 24 byty v ulici Wilhelma Piecka (dnes Valdštejnova) a 12 byty v ulici Na Hradčanech.⁵⁶

První komplexní výstavbou bylo sídliště Spáleníště umístěné za nemocnicí. Původně se jmenovalo sídliště u Horní brány, ale později se vžil název Spáleníště (po válce zde byly vypálené vojenské sklady). Stavby vybudovali zaměstnanci jihočeských Pozemních staveb. Výstavba začala roku 1959 a v plánu bylo celkově 681 bytů v 19 objektech. Dokončení bylo plánováno na rok 1962. Obchodní dům, restaurace, kulturní místnost a některé další služby měly být umístěny v jednom objektu.⁵⁷ První byty byly předány k užívání už začátkem roku 1961. Výstavba bytů byla dokončena podle plánu a poslední stavbou na tomto sídlišti byla o rok později budova obchodního domu se službami a společenským sálem.⁵⁸

Dalším vystaveným sídlištěm bylo sídliště Skalka, v málo zastavěné oblasti se tedy vystavilo sídliště Skalka. V červnu 1969 proběhlo první jednání o výstavbě sídliště na ONV v Chebu. Tento první návrh na sídliště měl rozmezí stavby mezi léty 1971 až 1977. Kapacita měla být 1486 bytů, dále kino, restaurace, kavárna, čítárna a sportovní stadión. Jiný koncept byl předložen na druhém jednání 3. listopadu 1969, a obsahoval 1195 bytů, základní školu, dvě mateřské školy s jeslemi, ale už neobsahoval sportovní stadión. Oproti tomu zase obsahoval přeložku silnice z Chebu na pomezí. Tento návrh byl schválen s tím, že bude dále upravován. Tato výstavba byla považována za prioritní v rámci bytové výstavby jako řešení nedostatku bytů.⁵⁹ Další změna v počtu bytů byla schválena ve studii v roce 1970, a to na počet 1219 bytů. Studie rozpracovala stavbu na šest samostatných celků s datem zahájení prací v lednu 1971 a dokončením celé akce v říjnu 1976. Také byla vyčíslena nutná demolice nejméně 43 objektů. Studii vypracovala Krajská projektová kancelář v Mariánských Lázních a vedoucím projektantem byl jmenován Ing. Arch. J. Pelnář.⁶⁰ Nakonec další modely a studie počítaly s minimem 1600 bytů a celkovými náklady přes 370 miliónů Kčs. Dále

⁵⁶ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1959*, s. 4, 25, 30, 39, 47, 55.

⁵⁷ Tamtéž, s. 6.

⁵⁸ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1961*, s. 8; VYSTYD, KREJČÍ, s. 24.

⁵⁹ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1969*, s. 22, 45, 48.

⁶⁰ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1970*, s. 7.

s přeložkou silnice a vybudováním navazujícího chodníku z města na sídliště.⁶¹

Přípravy na výstavbu začaly demolicemi už roku 1970 a stavbou prvních objektů o rok později. V roce 1973 začali první nájemníci využívat celkem 38 bytů. O rok později bylo předáno dalších 180 bytů a rozestavěna třetí etapa v Lesní ulici. Bylo ovšem už jasné, že stavby nabírají zpoždění, například při dokončování komunikací. V roce 1975 bylo předáno dalších 276 bytů a provizorní prodejna.⁶² Rada MNV projednala roku 1976 doplnění původního plánu a rozšířila objem demolovaných objektů s tím, že nové plochy budou využity pro stavbu nových panelových domů.⁶³ V letech 1977 až 1979 bylo několikrát projednáváno zpoždění staveb. Hlavním problémem bylo zpoždění centrální výtopy, kterou uvedli do plného provozu až v červnu 1978. Průběžně se ale začaly využívat další byty do a to v roce 1977 pouze o 72 bytových jednotek méně oproti plánu. V roce 1978 bylo předáno dalších 416 bytů⁶⁴, většina občanské vybavenosti, jako jsou jesle a jedna ze samoobsluh.⁶⁵

Ke konci projektu v roce 1979 došlo k dokončení 1458 bytů⁶⁶ a o rok později všech 1958 bytů na sídlišti. To znamená, že kapacita byla oproti prvotnímu plánu navýšena o 472 bytů. Bytová výstavba skončila 18. února 1980⁶⁷. Poslední stavby sídliště proběhly až 12. října 1981. Poslední stavbou byl komplex prodejen s širokým sortimentem zboží, restaurací, poštou a salonkem pro 60 osob. Oproti prvním plánům byla stavba opožděna o 4 roky.⁶⁸ V roce 1987 bylo rozhodnuto o výstavbě domova důchodců o 121 bytech, který byl dokončen roku 1989.⁶⁹ V téže roce byl také dokončen pension pro důchodce o 140 místech (oproti domovu důchodců v něm panuje mnohem volnější režim).

Umělecká díla na sídlišti – socha dívky s holubicí a socha s reliéfem ptáků. Socha dívky s holubicí byla roku 1978 postavena na prostranství obklopeném obchodním střediskem, zhotovena byla z bronzu a autorem byl Miroslav Strnad. Socha s reliéfem tří ptáků byla postavena před vchodem do základní školy roku 1977.

⁶¹ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1971*, s. 15, 39.

⁶² MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1974-1976*, s. 1, 6.

⁶³ Tamtéž, s. 57.

⁶⁴ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1978*, s. 46.

⁶⁵ Tamtéž, s. 11–12, 51.

⁶⁶ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1979*, s. 43.

⁶⁷ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1980*, s. 15.

⁶⁸ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1981*, s. 64–65.

⁶⁹ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1988*, s. 8, 97.

Zhotovena byla z trachtytu a autorem byl Vítězslav Eibl, cela sochu autor zasadil do bazénku ze stejného materiálu a vytvořil tak zdání fontány⁷⁰.

5.4. Obchody

Většina obchodů ve městě byla řešena jako adaptace a přestavby přízemí starých budov. Výjimkou byly pouze nové stavby v rámci sídlišť a obchodní dům Prior (ten ovšem až v osmdesátých letech). Některé významnější adaptované prodejny uvedu v této kapitole. Nově postavené jsem se snažil zařadit do odstavců o dotyčných souborech staveb.

Gastronom – takto pojmenovány byly dva obchody. První z nich byl otevřen v červnu 1956 na Stalinově třídě (dnes Svobody), naproti budoucímu Prioru. Budovy, v kterých se nacházel, byly postaveny mezi léty 1867–1871. Do války zde nacházely obchody parfumerie, šicích strojů a hudebních nástrojů. Prodejna po adaptaci nabízela oddělení masa, mléka, pečiva, lahůdek, cukrovinek, potravin a občerstvení. Druhým byl gastronom na třídě osvobození se samoobsluhou a řeznictvím.⁷¹

Mléčná jídelna – původní budova byla postavena roku 1891 jako obytný dům, který měl v přízemí obchody a v každém patře dva rozměrné byty. Přízemí domu bylo adaptováno na mléčnou jídelnu v březnu 1966 a její vybudování stálo 600 000 Kčs. V prodeji tam byly cukrářské výrobky, studená a později i teplá kuchyně. Nacházela se na třídě ČSSP (dnes Svobody 28 a 30).⁷²

Dům textilu – budova původně postavená v roce 1875 byla demolována v květnu 1930. Stará budova, pojmenovaná Germania, nevyhovovala požadavkům na přestavbu nového obchodního domu a bylo jednodušší ji zbořit a postavit novou. Přestavba na dům textilu proběhla v roce 1963 se slavnostním otevřením v červenci tohoto roku. Počátkem 80. let byly v přízemí osazeny hliníkové rámy a upraven tak prodejní prostor.⁷³

Tón – budovu postavili v roce 1889 a roku 1936, v zadní části domu, proběhla přístavba kina Glória, které ovšem bylo ke konci války poničeno a později muselo být demolováno. V září roku 1967 byl dům adaptován na prodejnu oděvů Tón.⁷⁴ V roce 1987 byl obchodní dům rekonstruován a rozšířen o oddělení luxusních oděvů a

⁷⁰ *Divka s holubicí a Ptáci*. In: Centrum pro dějiny sochařství [online], [cit. 2016-06-01]. Dostupné z: <http://www.socharstvi.info/realizace/ptaci> a <http://www.socharstvi.info/realizace/divka-s-holubici>

⁷¹ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1956*, s. 22; MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1958*, s. 64.

⁷² MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1966*, s. 10; ČERNÝ, HALLA, KNETLOVÁ, s. 105–107.

⁷³ Tamtéž, s. 74–77; MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1963*, s. 28.

⁷⁴ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1967*, s. 34.

kožešin.⁷⁵

Restaurace a hotel Hvězda – v rámci asanace náměstí byl v únoru komplex uzavřen. Plánovaná adaptace spojila dohromady 4 budovy, aby vznikl prostornější hotel a restaurace.⁷⁶ Dne 12. prosince 1964 se otevřela část hotelu obsahující restauraci a samoobsluhu. Restaurace měla 4 místnosti se světelnými stropy a osvětlením po stranách. Od února roku 1965 se začal využívat i hotel o kapacitě 63 lůžek a 21 přistýlek. Cena přestavby byla 5 miliónů Kčs. Při přestavbě byla taky vytvořena umělecká díla z epoxidu umístěná nad vstupem do hotelu.⁷⁷

5.5. Školy

První nově postavenou školní budovou byla jedenáctiletá střední škola jako součást výstavby sídliště Spáleniště. Stavební práce na výstavbě této školní budovy začaly 21. dubna 1959.⁷⁸ Škola obsahovala 23 tříd, školní hřiště a samostatné budovy jídelny s kuchyní, družiny, tělocvičny a pracovních dílen. Stavba byla dokončena a slavnostně předána k užívání 2. září 1961. Protože během stavby došlo k reformě školství, otevřela se jako devítiletá základní škola, kterou pojmenovali „školou Václava Kopeckého“. Slavnostní otevření školy poctil svou přítomností také náměstek ministerstva školství Hendrych.⁷⁹

Mezi další školní budovy patřila základní škola spojená s plaveckým bazénem. Hlavní budova základní školy byla otevřena pro výuku už v září roku 1970 a měla kapacitu 23 tříd a 5 učeben praktického výcviku. Další dvě budovy komplexu, a to jídelna s družinou a budova s plaveckým bazénem a tělocvičnou byly otevřeny až v roce 1973. V hlavní budově dále se dále nacházely specializované učebny pro biologii, fyziku, chemii, výtvarnou výchovu a učebna jazyků. Všechny tři budovy spojovaly chodby a umožňovaly tak mezi nimi procházet za jakéhokoliv počasí.⁸⁰ Umístění tělocvičny nad plavecký bazén byl odvážný počín, bohužel malé zkušenosti s výstavbou takového komplexu měly za následek pronikání vlhkosti do podlahy tělocvičny. Musely tak probíhat časté opravy stropu bazénu a povrchu tělocvičny.⁸¹ Součástí vstupů do budov

⁷⁵ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1987*, s. 84; ČERNÝ, HALLA, KNETLOVÁ, s. 109–110.

⁷⁶ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1960*, s. 10–11.

⁷⁷ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1964*, s. 47; MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1965*, s. 5; ČERNÝ, Zbyněk, FIŠER, Marcel, *Umění v Chebu*, Horažďovice 2013, s. 102.

⁷⁸ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1959*, s. 25.

⁷⁹ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1961*, s. 29.

⁸⁰ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1970*, s. 32.

⁸¹ VYSTYD, KREJČÍ, s. 32.

jak bazénu, tak základní školy jsou soubory pískovcových reliéfů. Jejich autorem byl Zdeněk Jílek.⁸² Plavecký bazén byl slavnostně otevřen 17. února 1973. Rozměry bazénu jsou 25 krát 12,5 metrů s hloubkou od 1 do 3,86 metrů.⁸³

5.6. Stavby ostatní

5.6.1. Chebské pivovary

Mezi léty 1945 až 1947 se ve městě nacházely tři pivovary, První akciový pivovar, Měšťanský pivovar, pivovar Spörtn. Poslední dva byly ovšem roku 1947 uzavřeny a v Chebu tudíž zůstal jediný pivovar, a to První akciový pivovar. Výroba v tomto pivovaru započala 15. dubna 1873. Pivovar, který na konci druhé světové války byl při bombardování velmi poškozen, se podařilo dát do provozu poměrně rychle. Otevřen byl už 1. října 1946, avšak zcela obnovený byl až o dva roky později. Dne 30. října roku 1947 byl pivovar ministerskou vyhláškou znárodněn a přejmenován na Chebský pivovar, národní podnik. Jako takový měl pod svojí správou zasilatelství minerálních vod ve Františkových lázních a Lázních Kynžvart,⁸⁴ různé další stáčírny v okrese (postupně rušeny do roku 1951), sklady a ještě blízkou výrobu likéru Ilka, ta ovšem v roce 1948 skončila svůj provoz. 16. července 1948 byl zřízen národní podnik „Chebsko–karlovarské pivovary se sídlem v Chebu“, který obsahoval pivovary v Aši, Chodové plané, Karlových varech, Prunéřově, Petrohradě a Lokti. Jediný pivovar mimo tento národní podnik v oblasti byl pivovar v Kynšperku nad Ohří, který patřil městu (zrušen roku 1951 mimo sladovny, ta uzavřena až 31. července 1959). V roce 1952 se tento národní podnik rozdělil na dva samostatné celky: Chebské pivovary a Karlovarské pivovary, ale 1. září 1955 se sloučily do předchozího stavu a po dalších pět let byly začleněny pod Plzeňské pivovary.⁸⁵

Prvním rozšířením bylo dodání lahvací linky roku 1950. Mezi lety 1952 až 1960 bylo investování do pivovaru velmi omezené, pouze byla instalována stáčecí linka. Mezi lety 1961 až 1970 se přecházelo z ležáckých sudů na tanky. Velká generální rekonstrukce a dostavba započala roku 1969. Při této akci byla provedena rekonstrukce chlazení, postavena nová myčka sudů a zázemí pro zaměstnance. Výroba Chebských pivovarů v roce 1945 činila celkem 51 523 hl a roku 1990 už 299 249 hl, a to pouze

⁸² ČERNÝ, FIŠER, s. 106–107.

⁸³ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1973*, s. 7.

⁸⁴ Odděleny od pivovaru roku 1948.

⁸⁵ VOGELTANZ, SLAVÍK, s. 19–26.

v jednom (ale značně rozšířeném) pivovaru místo tří původních. Přitom největšího objemu výroby Chebský akciový pivovar dosáhl roku 1939, a to v objemu 188 581 hl. Nad tento objem se pivovar dostal po válce až v roce 1959 s 196 254 hl (do tohoto přehledu nebyl započítán objem výroby mezi léty 1941 až 1945 (z důvodu výroby méně stupňovitého piva v tomto období).

5.6.2. Přehrady

Přehrada Jesenice – první zmínky o vybudování přehrady se veřejnost dozvěděla až v roce 1956 s tím, že má hráz stát do 3 let. Ovšem plánování stavby přehrady započalo už roku 1949. Účel přehrady tkvěl v udržování stálé hladiny vody řeky Ohře, rekreaci a získání vody pro Chebsko.⁸⁶ Už při prvních úvahách o stavbě bylo bráno v potaz budoucí rozšíření o hydroelektrárnu, která byla nakonec také realizována rovnou a ne dodatečně. Délka hráze byla naplánována na 770 metrů.⁸⁷ Dokončena a napouštěna byla v polovině roku 1960.⁸⁸ Na březích této přehrady vzniklo několik rekreačních oblastí. Menší hydroelektrárnu vybuvovali jako odbočku v roce 1985 a výkon měla 250 kW.⁸⁹

Přehrada Skalka – první zmínky o plánu na výstavbu přehrady Skalka se objevily roku 1949, přehrada měla zajišťovat dostatečnou vláhu pro Chebsko.⁹⁰ Byla naplánována jako jedna z prvních kamenných sypaných hrází v republice, její délka měla být 300m. Výzkumné vrty probíhaly začátkem roku 1960.⁹¹ Projekt vypracoval Hydroprojekt Praha. Práce na přehradě započaly v květnu 1961 a dokončené měly být původně roku 1963. Práce prováděl národní podnik Vodní stavby v Sezimově Ústí.⁹² Voda měla sloužit pro potřeby tepelných elektráren a pro rekreaci obyvatel města. Násep je tvořen kamenem a štěrkem, strana k vodní hladině je osázena betonovými deskami a utěsněna gumovými pásy.⁹³ V červenci 1964 byla přehrada dokončena a připravena k napouštění, postupné napouštění začalo až v poslední čtvrtině roku. Na březích budoucí vodní plochy byly vybudovány dvě rekreační oblasti.⁹⁴ Také začala vznikat chatová městečka na obou stranách přehrady, a to v počtu 80 chat.⁹⁵ První plovárna byla otevřena v roce

⁸⁶ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1956*, s. 16, 22.

⁸⁷ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1958*, s. 68.

⁸⁸ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1960*, s. 47.

⁸⁹ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1985*, s. 68.

⁹⁰ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1949–1950*, s. 90.

⁹¹ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1960*, s. 22.

⁹² MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1961*, s. 6, 16.

⁹³ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1963*, s. 46.

⁹⁴ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1964*, s. 27, 39.

⁹⁵ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1965*, s. 28.

1966 a měla i bazény pro neplavce a děti.⁹⁶ O rok později byla rozšířena o šatny, sociální zázemí a přístaviště pro lodky. Později v tomto roce se zprovoznil člun, který dopravoval lidi z koupaliště až do Pomezí nad Ohří.⁹⁷

⁹⁶ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1966*, s. 31.

⁹⁷ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1967*, s. 11, 24.

6. Kultura

6.1. Instituce

6.1.1. Knihovna

Vznik budovy knihovny se váže ke jménu Dominika Kreuzingera, který měl zájem o výstavbu lidové knihovny ve městě. Ovšem plánování stavby začalo až po jeho smrti. Ve své závěti daroval částku na výstavbu knihovny. Stavba probíhala v letech 1908 až 1910 a prováděl ji stavitel Franz Kraus. Návrh budovy, vyvedené v secesním stylu, byl od teplického architekta Maxe Loose, který s ním vyhrál ve vypsání soutěži. Slavnostně byla knihovna otevřena pro veřejnost 12. února 1911.⁹⁸

Po druhé světové válce městská knihovna vlastnila pouze německou literaturu. Výjimku tvořila pouze nově vzniklá knihovna Svazu české mládeže, a to až do září 1946. Ta ovšem disponovala z velké části politickou literaturou.⁹⁹ Slavnostní otevření Městské knihovny a čítárny proběhlo 28. září 1946 a to s nevelkým množstvím knih v českém jazyce.¹⁰⁰ Jak uvádí stránky městské knihovny: „*Bylo zde cca 75 tis. německých knih z různých svozů a konfiskátů, které se vytřídovaly, a jen 341 knih českých.*“¹⁰¹ Dalším významným rozšířením bylo zřízení dětského oddělení knihovny v prosinci roku 1949.¹⁰² Dětské oddělení bylo přemístěno do vlastní budovy 3. května 1954, a tak se stalo první samostatnou dětskou knihovnou v tehdejší Karlovarském kraji.¹⁰³ Budova dětské knihovny se nachází stejné ulici, pouze 200 metrů od budovy městské knihovny. Při rozšiřování knihoven po celém okrese byla městská knihovna ustanovena okresní knihovnou a měla pomáhat menším knihovnám, kterých na okrese bylo už 48.¹⁰⁴ V roce 1953 byl ONV v Chebu darován ministerstvem informací a osvěty, kterým měla knihovna rozšířit kulturní rozhled obyvatelstva v celé severozápadní části Čech. Tato pojízdná knihovna byla vybavena nejen až 2000 knihami, ale i zvukovým zařízením, promítacím strojem. Jejím úkolem bylo, mimo půjčování knih, pořádat besedy a

⁹⁸ *Historie knihovny*. In: Městská knihovna v Chebu [online], [cit. 2016-3-31]. Dostupné z: <http://knih-cheb.cz/historie-knihovny/d-1011/p1=1011>

⁹⁹ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1956*, s. 116.

¹⁰⁰ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1945–1947*, s. 211.

¹⁰¹ *Historie knihovny*. In: Městská knihovna v Chebu [online], [cit. 2016-3-31]. Dostupné z: <http://knih-cheb.cz/historie-knihovny/d-1011/p1=1011>

¹⁰² MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1947–1949*, s. 9.

¹⁰³ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1954*, s. 19.

¹⁰⁴ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1951–1952*, s. 12.

promítat filmy.¹⁰⁵ V roce 1957 se změnila organizace knihovny, jelikož se změnila z okresní na krajskou, ale o tři roky později se z ní stala opět pouze okresní knihovna. S touto změnou byla 18. prosince 1960 přejmenována na „Okresní lidovou knihovnu Ladislava Zápotockého“. Na jeho počest odhalili na budově bronzovou desku s jeho bustou od sochaře Vladimíra Relicha.¹⁰⁶ Od léta 1968 rozšířili dětskou knihovnu o letní část před budovou s výběrem časopisů. První patro knihovny pro dospělé se rekonstruovalo roku 1969, nová půjčovna byla vybavena volně přístupnou kartotékou a otevírací doba byla rozšířena i na odpolední hodiny. O rok později otevřeli i rekonstruované první patro dětské knihovny, kde byla nově zřízena studovna pro děti a studovna s čítárnou pro dospělé, včetně možnosti jít na terasu v letních měsících. Fond knihovny se od počátečních 361 českých knih rozšířil v průběhu času na 10 000 v říjnu 1948, 20 000 v roce 1952, 40 000 v roce 1955 až na více jak 113 000 svazků v roce 1966. Počet výpůjček rostl podobně, od počátečních 622 až ke 2 328 000 v roce 1966.¹⁰⁷

6.1.2. Obrazová galerie

Galerie užívala budovu „nové radnice“ postavené mezi roky 1723 až 1728. Budova byla pouze třetinou původního projektu, který ovšem zůstal nedokončen kvůli nedostatku peněz. Jejími staviteli byli Angelus Pfeffer a Johann Christoph Faber, navržená byla stavitelem Giovannim Batistou Alliprandim z Verony. Městské úřady v ní působilý od dokončení do konce druhé světové války, poté docházelo k přesunům úřadu a částečnému využití budovy jako galerie od roku 1953. Celou budovu pro své potřeby získala galerie v roce 1962.

Začátky obrazové galerie v Chebu lze spatřit v červenci 1952. Malíř Václav Kadlec daroval do začátku galerie 100 svých obrazů s náměty Chebu a okolí MNV. Původně měla galerie používat prostory ve Františkánském klášteře. Ovšem v září téhož roku bylo plánovacím referátem MNV rozhodnuto o zřízení galerie v budově horní radnice, a to jako obrazové galerie města Chebu.¹⁰⁸ Slavnostně byla otevřena 30. dubna 1953 s několika obrazy Václava Kadlece a putovní výstavou obrazů *ze života Bedřicha Smetany*. K tomuto otevření byl vydán katalog vystavených věcí (celkem 300 a to obrazů, kreseb, plánů a fotografií).¹⁰⁹ V červenci téhož roku se zjistilo, že galerie nemá

¹⁰⁵ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1953*, s. 2.

¹⁰⁶ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1957*, s. 11; MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1960*, s. 66.

¹⁰⁷ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1955*, s. 7; MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1966*, s. 48.

¹⁰⁸ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1951–1952*, s. 174, 196.

¹⁰⁹ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1953*, s. 24.

očekávanou návštěvnost. Proto se po skončení výstavy o *Bedřichu Smetanovi* naplánovalo pořádání kulturních pořadů, které by mohly zvýšit návštěvovanost galerie. Ovšem už 1. září galerii uzavřeli pro vyčerpání mzdových prostředků, což vyústilo v patronaci nad galerií Svazem československých výtvarných umělců.¹¹⁰ Po úpravách se galerie znovu otevřela 17. prosince. Galerie byla zcela přestavěna a nabízela více sbírek k prohlédnutí. Téhož roku rada MNV projednala vznik Osvětového domu, který od března 1954 převzal v Chebu všechnu kulturní a osvětovou činnost, včetně jejího financování.¹¹¹ Převzal tak nejspíše i celou činnost galerie, protože o samostatné galerii již nejsou žádné informace až do roku 1961. Výjimkou byla výstava *Augustina Němejce*, která se v galerii nacházela v listopadu 1957.¹¹² Většina ostatních výstav byla mezi roky 1954 až 1961 umístována v budovách knihovny a muzea. Znovu můžeme mluvit o samostatné galerii díky rozhodnutí rady MNV ze dne 14. prosince 1961, která rozhodla o otevření galerie v květnu 1962 k 900. výročí založení města.¹¹³ K tomu opravdu došlo 9. května 1962 v 11. hodin v budově horní radnice. V prosinci roku 1963 se galerie uzavřela a začala se zde provádět adaptace dalších prostor pro rozšíření galerie. Po této adaptaci byla galerie znovuotevřena 8. března 1964 a celkově měla k dispozici 15 výstavních sálů.¹¹⁴

6.1.3. Divadlo

Budova divadla byla postavena v letech 1873–1874 podle plánu chebského architekta Vinzenze Prökla ve stylu neorenesance. Stavitelem se stal Karlem Habertzettel. Divadlo slavnostně otevřeli 3. října 1874 a jako první představení zahráli inscenace *Valdštejnův tábor* a *Valdštejnova smrt*. První modernizace budovy probíhala roku 1926, kdy bylo přízemí rozšířeno o postranní křídla. Další rekonstrukce začala v roce 1955 a trvala až do 7. května 1960. Důvodem byly mimo jiné rozpory mezi provádějícím závodem a projektantem a rozsáhlost rekonstrukce. Rekonstrukce byla opravdu kompletní, zasáhla všechny prostory, a to jak zázemí pro herce, tak topení a všechny ostatní instalace.¹¹⁵

První představení se v divadle hrálo už 31. července 1945 a to *Kutnohorští havíři* od J. K. Tyla a *Milion soužení* od V. Katajeva. Představení uspořádal Svaz české

¹¹⁰ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1953*, s. 37, 44, 51, 54.

¹¹¹ Tamtéž, 1953, s. 58; MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1954*, s. 9.

¹¹² MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1957*, s. 44.

¹¹³ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1961*, s. 43.

¹¹⁴ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1963*, s. 47; MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1953*, s. 10.

¹¹⁵ HROMADA, František. *Historie chebského divadelního života*, Cheb 2011, s. 82–94.

mládeže.¹¹⁶ V divadle probíhala spousta společenských akcí. Hry hráli dobrovolníci a součástí bylo i loutkové divadlo, s kterým spolupracoval Gustav Nosek. Ovšem toto loutkové divadlo mělo představení v budově v Gorkého ulici (dnešní Hradební). Roku 1953 proběhla modernizace a kapacita pak čítala 300 diváků. Prvním dobrovolným spolkem pořádající hry byl spolek Budil od roku 1946, rok později začíná do divadla pravidelně dojíždět profesionální sbor z Krajského oblastního divadla z Karlových varů. Spolek Budil v roce 1948 končí svoji činnost a nahrazuje jej spolek DIOSK (divadelní odbor závodního klubu SKP Cheb). A ten, spolu s jinými spolky a armádním sborem, hraje v divadle až do roku 1961. V tomto roce vzniká profesionální chebské herecké těleso.¹¹⁷

6.2. Oslavy

První oslavu v osvobozeném Chebu pořádali američtí vojáci, jednalo se o oslavu americké nezávislosti dne 4. července 1945.¹¹⁸ První česká oslava se odehrála o den později, a to k výročí upálení Mistra Jana Husa. Další oslavou tohoto roku byla oslava 28. října, ta probíhala v malém měřítku a byla rozprostřena do tří dnů. Od 26. do 28. října. Připomenuty byly také oběti obrany nádraží z roku 1938. Poslední oslavu tohoto roku pořádal Svaz přátel SSSR, konala se 7. listopadu a byla pojmenována „Dnem díky SSSR“. Rok 1946 už byl na oslavy bohatší, začal oslavou osvobození Chebu, tyto oslavy proběhly 27. a 28. dubna za účasti Svazu osvobozených politických vězňů.¹¹⁹

Dne 28. května 1946 se v Městském divadle konaly oslavy 62. narozenin prezidenta republiky Edvarda Beneše. Pokračování oslav tento rok bylo 2. července, kdy vojáci Chebské posádky uctili 29. výročí bitvy u Zborova. O pár dnů později následovala oslava upálení mistra Jana Husa, které se konala večer 5. července.¹²⁰

Oslava 1. máje byla konána poprvé v roce 1946. Proběhlo několik průvodů různých politických stran (KSČ, Čs. strany národně sociální, Čs. sociální demokracie) a den byl zakončen v restauraci „Na výsluní“ projevem Čs. strany lidové. Oslava 1. máje pak byla v následujících letech jednou z největších a nestabilnějších oslav, které město

¹¹⁶ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1945–1947*, s. 85.

¹¹⁷ HROMADA, s. 108–121.

¹¹⁸ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1945–1947*, s. 69.

¹¹⁹ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1945–1970*.

¹²⁰ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1945–1970*.

pořádalo. Pouze se v průběhu let měnila hesla při jeho konání a jeho velikost byla proměnná, ale byl to rozhodně jeden z největších slavených svátků.¹²¹ Později se den před touto oslavou konal lampionový průvod.

Oslavy konce 2. světové války patřily k dalším velkým oslavám. Každé jejich kulaté výročí bylo slaveno ve větším měřítku. Například 25. výročí bylo nazváno jubilejním rokem 1970.¹²² Tyto oslavy probíhaly mezi 8. a 9. květnem. Při těchto oslavách bylo pořádáno kladení věnců u různých pomníků padlým v okolí města.

Oslavy vítězného února byly proklamací vítězství „dělnické třídy“. Oslavy probíhaly 25. února za přehrání hymny a projevu k této události. Vyznamenávání byly také členové lidových milic a pořádali se slavnostní zasedání OV KSČ.¹²³ Vyzdvihovala se také zlepšující životní úroveň, které bylo dosaženo pracujícím lidem.¹²⁴

Oslavy VŘSR probíhaly 6. listopadu za puštění hymny české i sovětské. Dále proběhl projev představitele KSČ, kulturní program a občas i různé soutěže či závazky pro rozvoj a zvelebování okolí. Den se zakončil položením věnců na památných místech sovětských vojáků v okolí, například na Chebském městském hřbitově. Někdy byla součástí manifestace pracujících potvrzující významnost této události, slavnostní přísaha příslušníků ozbrojených sil a lampionový průvod.¹²⁵ V návaznosti na VŘSR byl pořádán měsíc československo-sovětského přátelství. Patronem tohoto měsíce a pořadatelem byl hlavně SČSP. Pořad byl různý, obsahoval řady přednášek, promítání, představením života v SSSR.

K Mezinárodnímu dni žen mám první datum o konání oslavy z roku 1950. Konala se v městském divadle 8. března, tento rok byla poměrně malá, ale postupem času se zvětšovala. Už rok poté se oslavy MDŽ účastnilo 400 žen a přijaly závazky k práci na okrese.¹²⁶ Na této oslavě byly také předávány odznaky za mateřství. Oslavy MDŽ sice nikdy nedosáhly velikosti oslav 1. máje, vítězného února nebo VŘSR, ale přesto se slavila stabilně po celé zkoumané období a patřila mezi oslavy významnější.

Mezinárodní den dětí byl většinou slaven první týden v červnu, či den předtím.

¹²¹ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1945–1947*, s. 169.

¹²² MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1945–1970*.

¹²³ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1958*, s. 8.

¹²⁴ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1959*, s. 14.

¹²⁵ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1945–1970*.

¹²⁶ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1945–1970*.

Pořádaly se přitom různé závody a zábava pro děti. Výherci dětských soutěží se mohly těšit na hračky jako ceny a zakončení obvykle proběhlo v podobě kulturního pořadu pro děti. Také bývala slavnostně předávána postavená dětská hřiště.¹²⁷

Vzhledem k pohraničnímu umístění města byly také se slavily dny pohraniční stráže. Termín se obvykle nacházel v první polovině července (nejčastěji kolem 11. či 17. července, většinou trvaly dva až tři dny. Byly oslavou střežení hranice, pořádala se přehlídka vojáku pohraniční stráže a jejich vyznamenávání. Konaly se v Gottwaldových sadech (dnes městské), kde od roku 1955 stála socha pohraničníka s nápisem „na stráž míru“. Často se v rámci oslav pořádala různá sportovní utkání.¹²⁸

Dny ČSLA patřily k dalším oslavám, při kterých se občanům představili vojáci, či případně jejich orchestr zahrál přítomným shromážděným lidem. Při této oslavě byli vojáci vyznamenávání. Oslavy se pořádaly v prvním týdnu měsíce října.¹²⁹

Oslavy dne železničářů probíhaly s různou intenzitou, veliké byly například při oslavě 100 let zahájení provozu na trati Hof–Aš–Cheb. Datum oslav se v průběhu let měnilo, stejně jako program a místo pořádání. Někdy měli železničáři připraveni pro veřejnost spoustu přednášek, či výstav techniky.¹³⁰

Oslavy narození či úmrtí V. I. Lenina probíhaly pravidelně, ale nebyly účastí tak veliké jako ostatní oslavy. Při oslavách se v projevu zhodnotil život a dílo Lenina. Dále se pořádaly slavnostní schůze s přednáškou na téma Leninovi osoby a jeho odkazu. Na jeho počest byl také pojmenován park u nádraží, kde měla stát jeho socha a u té se další oslavy měly pořádat. Základní kámen k pomníku měl být položen roku 1954, ale socha byla postavena až v roce 1979, do té doby místo zdobila fontána.¹³¹

Mezi další pořádané oslavy patřily oslavy dne nevidomých, dne tisku, dny nových technologií, mezinárodní den mládeže, den učitelů či mezinárodní družstevní den.¹³²

V Chebu se ovšem nekonaly jen oslavy celostátních svátků či událostí, ale také čistě místní oslavy jako například různé sportovní akce, či oslavy k výročí 900 let

¹²⁷ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1953*, s. 30; MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1960*, s. 31; MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1962*, s. 22.

¹²⁸ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1945–1970*.

¹²⁹ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1956*, s. 38.

¹³⁰ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1945–1970*.

¹³¹ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1954*, s. 4.

¹³² MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1970*, s. 37, 47.

založení města či týden čistoty. První týden čistoty byl vyhlášen 21. října 1947 a občané v něm měli za úkol upravit úsek, který měli na starosti. Tento týden se později ještě několikrát opakoval.¹³³ Další menší oslavou byl den spořivosti, jenž měl motivovat lidi ke spořivosti a pořádal se 1. října 1956.¹³⁴

Další pietní oslava se konala 16. října 1953 na městském hřbitově. Při této pietě se předaly ostatky francouzských občanů. Ostatky byly exhumovány, dány do malých rakví a vystaveny ve hřbitovní kapli. Proběhla pieta za účasti Francouzského Chargé d'affaires Emmanuela d'Harcourta, vojenského přidělence majora Louise Douina, poslance Jana Vodičky a zástupce ministerstva zahraničí Vladimíra Máši. Proběhlo poděkování za exhumaci a bylo připomenuto utrpení způsobené válkou. Zakončení proběhlo přednesením československé a francouzské hymny. Francouzští občané sem byli dovezeni na nucené práce do továrny u letiště. Tam také zahynuli při náletu 25. března 1945. Přeživší Francouzi mrtvé pochovali do společného hrobu na Chebském hřbitově, včetně přesného plánu a seznamu.¹³⁵

Oslavy 900 let města Chebu začaly 20. srpna 1962. MNV přitom projednal a schválil návrh kulturní komise o měsíc dříve. Zahájení proběhlo v sále restaurace Svoboda. A celé oslavy se pořádaly pod heslem „Za další rozvoj socialistického Chebu“. Plakát s pořadem oslav zdobily fotky opravených domů na náměstí a nově postavených panelových domů na sídlišti Spáleniště. Některé z běžných oslav byly uvedeny na tomto plakátě a přiřazeny k oslavám města, například Den armády a oslavy VŘSR. Přímě k městu se vztahovaly přednášky o historii města, výstava fotografií „Výstavba Chebska“, expozice muzea „Budování socialismu“, televizní estráda o Chebu a na konec v květnu 1962 vyhlášení literární a výtvarné soutěže. Dále byla pořádána i střelecká soutěž „O štít města Chebu“. V rámci oslav byla slavnostně otevřena také škola na sídlišti Spáleniště. Vydána byla také publikace k této příležitosti a to *Cheb na stráži míru 1061–1961* od Jaroslava Slavíka. V knize je popsán vznik názvu města, úspěchy při rozvoji města po druhé světové válce a některé z plánů na nejbližší roky. To vše je doplněno 26 fotografiemi a provoláním MV KSČ, MNV, MV NF (viz příloha 4 a 5).¹³⁶

¹³³ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1945–1947*, s. 311.

¹³⁴ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1956*, s. 37.

¹³⁵ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1953*, s. 50.

¹³⁶ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1961*, s. 25, 27a, 33, 40, 41.

Další významnou kulturní událostí a to dokonce mezinárodní, byl vznik festivalu mládežnických dechových orchestrů – FIJO v roce 1970. Jmenování prezidenta festivalu proběhlo 9. března 1970 a samotný festival se měl konat 2. až 5. července téhož roku. Nakonec se konal 3. až 5. července a jeho prezidentem zvolili Jindřicha Pravečka. Tento festival dokonce zastřešovalo ministerstvo kultury, pořadateli festivalu byli MNV Cheb, ONV Cheb a Ústřední dům lidové umělecké tvořivosti v Praze. Datum festivalu bylo vybráno k výročí 25. osvobození republiky. V sobotu 4. července se pořádal slavnostní průvod všech souborů od nádraží až na náměstí Krále Jiřího z Poděbrad, kde program pokračoval vztyčením vlajek, projevem předsedy MNV a prezidenta festivalu. Poté orchestry zahrály mnoho skladeb. Večer se dále odehrál program na hradě, který doprovázel lampionový průvod z Gottwaldových sadů (dnes městské) na náměstí. Ohňostroj zakončil celý večer. V neděli pokračoval program na chebském hradě a to jeden dopoledne a druhý večer. Večer téhož dne proběhlo na náměstí slavnostní zakončení festivalu a v pondělí rozloučení s jednotlivými orchestry. Akce byla pojata jako zvýšení mezinárodní solidarity mezi mládeží hudbou. Byla vydána kronika FIJO a do budoucna se plánovalo konat festival každé dva roky. Což se v podstatě povedlo, protože v roce 2016 bude již 24. ročník.¹³⁷ Seznam zúčastněných kapel je v příloze č. 6.

6.3. Hmotná kultura

Městské sady byly založeny v místech bývalého hřbitova zrušeného roku 1879. Po tomto hřbitově zbyl pouze náhrobní kámen ve tvaru obelisku od stavitele Angeluse Pfeffera z roku 1735. Angelus Pfeffer zemřel roku 1732 a byl spolustavitelem Chebské barokní pevnosti a nové radnice. Pomníků se tu od této doby vystřídalo více. První pomník na tomto místě byl odhalen dne 29. června 1912. Žulový pomník byl věnován padlým Chebským vojákům ze 73. chebského pěšího pluku v Chebu, kteří padli v prusko–rakouské válce. Ovšem 11. prosince 1945 se rozhodlo o odstranění pomníku na Okresní správní komisi. A byl tedy počátkem dubna 1946 zlikvidován a kámen odvezen ke zpracování a použit v jiných stavbách.¹³⁸

Na nepoškozený poklad byl 27. dubna 1946 položen základní kámen nového pomníku. Nový pomník vytvořený na počest osvobození americkými vojáky slavnostně odhalili

¹³⁷ MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1960*, s. 9, 12, 21, 26; JURÁČEK, Pavel, *Kronika FIJO*, Cheb 1970, s. 5–14

¹³⁸ BOHÁČ, s. 65.

o rok později. J. Chmelíková ve své knize popisuje událost takto: „*Odhalení pomníku se 27. dubna 1947 zúčastnili ministr zahraničí Jan Masaryk a velvyslanec USA v ČSR Laurence Steinhardt, velvyslanec a vojenský atašé Francie, belgický velvyslanec a vojenský atašé, pražský arcibiskup dr. Beran, poslanci a jiní významní hosté.*“¹³⁹ Tento pomník bohužel na svém místě dlouho nepobyl a důsledkem politických změn v zemi byl v 27. září 1951 odstraněn. Zdůvodněno to bylo americkou účastí v korejské válce, přesněji tímto vyjádřením převzaté z knihy J. Chmelíkové: „*V měsíci srpnu provedl Místní národní výbor v Chebu odstranění amerického pomníku v Gottwaldových sadech. Odstranění tohoto pomníku bylo provedeno na nátlak veřejnosti, zejména pracujících ze závodů. Široké vrstvy obyvatelstva žádaly, aby pomník v Gottwaldových sadech byl v nejkratší době upraven na pomník mírový a přejmenován na pomník Julia Fučíka nebo přejmenován na památník všem obětem 2. světové války – všem bojovníkům za trvalý světový mír. Naši mírumilovní a poctiví občané se dívají na tyto pomníky jako na provokační stánky, které představují dnešní Ameriku barbarsky vraždící děti, ženy a starce v Koreji, Ameriku, která usiluje o rozpoutání třetí světové války na ochranu svých imperialistických zájmů.*“¹⁴⁰ A „*Jako mezipomník se zde vystavovala busta Stalina...*“¹⁴¹

Nový pomník, u kterého se využila poloha Chebu jako hraničního města, byl odhalen 17. července 1955¹⁴² a jeho socha byla zhotovena z patinované sádry. Pomník byl pojmenován „Na stráži míru“, což měl i napsáno na podstavci, a zobrazoval ozbrojeného pohraničnicka se psem. Tato sádrová verze sochy zde stála pouze dočasně a trochu se lišila od finální verze z pískovce (pohledy psa a pohraničnicka byly do jiného směru, sklon zbraně byl také jiný), kterou byla nahrazena na konci v roce 1957. Autorem sochy byl Jan Hána, jeden z čelních představitelů socialistického realismu. Tvořil mnoho figurálních pomníků a jeho kariéra vyvrcholila v roce 1985, kdy jej jmenovali rektorem na Vysoké škole uměleckoprůmyslové a o rok později získal titul národního umělce. Po roce 1990 byla socha pohraničnicka odstraněna a nahrazena novým pomníkem věnovaným americkým vojákům. Nový pomník odhalili za účasti

¹³⁹ CHMELÍKOVÁ, s. 103.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 104.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 105.

¹⁴² Den pohraniční stráže byl později stanoven na 11. července. Datum bylo zvoleno k výročí přijetí zákona č. 69/1951 Sb. „o ochraně státních hranic“ schváleným 11. července s účinností od 31. července 1951. Ovšem v Chebu probíhaly oslavy 16. a 17. července 1951.

americké velvyslankyně 27. dubna 1990. Socha pohraničníka putovala po jejím odstranění několikrát z místa na místo. Dnes je umístěna na klidném místě, a to v klášterní zahradě Františkánů stojícím za budovou státního okresního archivu.

Pomník americkým vojákům na „Ypsilonce“ – druhý pomník věnovaný padlým americkým vojákům je postaven kousek za Chebem na křižovatce zvané Ypsilonka. Pomník tvoří deset metrů vysoký žulový jehlan složený ze tří dílů. Američtí vojáci ho zhotovili v Německu a dne 12. června 1946 převezli na pozemek darovaným městem Cheb, kde ho také sami instalovali. Rozhodnutí města Cheb darovat pozemek Američanům padlo 19. října 1945 na jednání okresní správní komise. Pozemek měl výměru 2500m² a nacházel se na křižovatce Cheb–Sokolov–Karlovy Vary.¹⁴³ Na pomníku je znak americké první pěší divize a seznam se jmény 639 padlých vojáků. Slavnostně odhalen byl 27. října 1946 za účasti generála Ludvíka Svobody, generála Bočka, amerického velvyslance Laurence Steindardta a vojenského atašé generála Koeniga. V červenci roku 1964 ho poškodila bouřka a opravu provádělo město Cheb. Každou opravu či úpravu muselo také schválit americké velvyslanectví. Oprava byla dokončena následující rok a pomník stojí na místě do dnešních dnů.

Pomník H. Zuckermanna – postaven na místě bývalého židovského hřbitova stojícího na tomto místě od roku 1874 a zničeného během druhé světové války (a to v roce 1944). Památník je umístěn na dnešní ulici Osvobození před mostem do městské části Háje. Později bylo prostranství bývalého hřbitova zastavěno garážemi. Památník je navržen architektem J. Šimůnkem, zhotovený ze žuly a instalován 20. července 1969 na náklady města Chebu. Židovská obec jej slavnostně odhalila 12. října 1969. Je věnován Chebskému básníkovi Hugo Zuckermannovi a vzpomínce na dříve zde stojící a za války zničený židovský hřbitov. H. Zuckermann zde byl pohřben roku 1914 a od roku 1927 zde měl postaven slavnostní náhrobek.¹⁴⁴

Reliéfy v obřadní síni MNV a pamětní deska na radnici – pamětní deska byla umístěna po skončení rekonstrukce radnice v letech 1969–1975 s popisem historie místa a rekonstrukce. Reliéfy – tvoří 4 reliéfy vytvořeny manžely Moravcovými v roce 1975.¹⁴⁵

¹⁴³ CHMELÍKOVÁ, s. 104.

¹⁴⁴ *Pomník H. Zuckermanna*. In: Interaktivní encyklopedie města Chebu [online], [cit. 2016-3-31]. Dostupné z: <http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/pomnik-h-zuckermanna>

¹⁴⁵ *Čtyři reliéfy v obřadní síni MěstNV v Chebu*. In: Centrum pro dějiny sochařství [online], [cit. 2016-06-01]. Dostupné z: <http://www.sochařství.info/realizace/ctyri-reliefy-v-obradni-sini-mestnv-v-chebu>

7. Závěr

Změny počtu obyvatel a následky několika posledních měsíců války předznamenaly problémy, se kterými se město potýkalo dlouhou dobu. První roky po válce se většina úsilí v Chebu soustředila na odklizení trosk a zabezpečení co nejvíce budov, které byly v havarijním stavu. Bohužel pro nedostatek financí, pracovní síly a neustálé měnění plánu záchrany, hlavně v okolí náměstí, byla mezi lety 1950 až 1963 napáchána spousta chyb. Několik skupin budov a cenných objektů bylo zdemolováno, protože na záchranu nebyly peníze a plány na obnovu se pořád měnily. Na druhou stranu náměstí bylo, mimo vnitřních traktů bloků domů, přes všechny tyto problémy velmi dobře zachováno. Důkazem toho je, že náměstí s okolím bylo prohlášeno za městskou památkovou rezervaci. Dostavby nových budov do proluk po demolcích byly, aspoň ve středu města, většinou dělány s ohledem na okolí. V podstatě tedy do začátku 60. let byly prováděny hlavně záchranné a bourací práce na již stojících budovách a teprve poté začala výstavba nových objektů ve větším měřítku, než kusovém. Ve zbytku města, hlavně po roce 1965, kdy se začala prosazovat výstavba panelových domů. Mnoho proluk bylo doplněno, někdy bohužel bez ohledu na okolí i domy panelovými, ale ne záleželo na době výstavby a investorovi. Ovšem první panelové domy byly postaveny u hlavní silnice protínající město a to na poměrně velkém prostoru vzniklém po odklizení trosk. Domy které nejsou stavěny z panelů byly často používány k vyplnění proluk. Často šlo o stavby realizované podniky pro své zaměstnance, či v několika případech družstevní stavby. Sídliště naproti tomu byla stavěna pouze z panelových domů. Za mnou sledované období byly postaveny dva celky nových panelových sídlišť s občanskou vybaveností. Bylo to menší sídliště Spáleniště postavené místo vyhořelých skladů a vilek a na „zelené louce“ postavené sídliště Skalka. Občanská vybavenost čítala základní a mateřskou školu a obchod. Některé stavby, jako například vlakové nádraží, byly od začátku plánovány s velkou pečlivostí. Nejvýznamnější stavbou občanské vybavenosti byla rozhodně nová nádražní budova, na svoji dobu velmi bohatě pojata. Budova měla sloužit jako reprezentativní brána pro zahraniční cestující do Československa.

Ukázal jsem na několika příkladech, jak byly v průběhu času adaptovány různé budovy a jak byla stavěna nová sídliště, včetně jejich plánování, zpoždění a změn. Všechny

plány se v průběhu stavby přizpůsobily situaci a možnostem města. Obchodní síť byla převážně tvořena větším množstvím menších obchodů. Jejich rozmístění, s různými adaptacemi prostor, bylo v rámci města poměrně rovnoměrné. Naopak stavba sportovišť byla někdy dlouho odkládána pro různé nedostatky, hlavně finanční. U části staveb se myslelo i na umění, a to právě u výstavního nádraží, dále v prostorách nových úřadů. U sídlišť se objevovalo pouze v malém množství a většinou doprovázelo nově vytvořené základní školy. Sídliště Skalka v tomto bylo výjimkou, tam byla socha umístěna i do parku před obchodním domem. Město Cheb tedy prošlo za 25 let od konce války hlavně rekonstrukcí historického jádra a začalo se pomalu rozšiřovat do okolí. Předchozí podobně velký rozvoj proběhl v 19. století po zrušení pevnosti, když se město rozrůstalo mimo dosud uzavřené hradby.

Kultura byla v prvních třech letech po válce budována pro posílení identity českého obyvatelstva. Hlavní tíha rozvoje kultury institucemi byla po celé sledované období nesena knihovnou, muzeem a divadlem. Jisté uvolnění kultury bylo znát v polovině 60. let, ovšem předtím i potom byla politicky korigována. Tím se řídily jak různé oslavy, tak i instituce ve městě. Po roce 1948 toto sice pokračovalo, ale těžiště oslav se přesunulo do více politické roviny s návazností na Sovětský svaz. Některé oslavy vymizely, jiné se dostaly do popředí, či se nově začaly slavit. Do pozadí ustoupily oslavy osvobození města koncem dubna a více se upřednostňoval konec války 8. května a později, podle sovětského vzoru, 9. května. Připomínaly se také různé kulaté narozeniny či úmrtí prezidentů. Oslavy osob v tomto ohledu byly stabilnější pouze u V. I. Lenina, a to jak jeho narození, tak úmrtí, které se konaly každý rok. Hlavními svátky, které byly po celou dobu nepřerušovaně slaveny, byly 1. květen jako Svátek práce, osvobození republiky, oslava dětského dne a Mezinárodního dne žen. Jiné procházely fluktuací podle politického ovzduší. Například po roce 1948 se do popředí dostaly oslavy VŘSR a „vítězného února“, a naopak do pozadí ustoupil 28. říjen 1918. Kulatým výročím osvobození se věnovala větší pozornost než normálně, například 25. výročí bylo označováno jako Jubilejní rok 1970. K tomuto výročí bylo vydáno několik publikací, které popisovaly vývoj, výstavbu a různé úspěchy v budování po těchto 25 let. Mezi místními oslavami byla nejdůležitější oslava 900 let od první zmínky o městě Cheb. Také byly zajímavé například týdny čistoty či dny spořivosti. Nesmím opomenout ani oslavy dne pohraničnicků, patřící k Chebu jako pohraničnímu městu.

8. Seznam literatury

8.1. Monografie

Almanach k 90. výročí Okresní nemocnice v Chebu, Cheb 1999, 47 s.

BOHÁČ, Jaromír, BOČKOVÁ, Eva, *Cheb – město*, Domažlice 1999, 240 s. ISBN 80-86125-08-4.

BOHÁČ, Jaromír, *Zmizelé Čechy: Cheb*, Praha 2008, 85 s. ISBN 978-80-7185-899-7.

ČERNÝ, Zbyněk, HALLA, Karel, KNETLOVÁ, Hana, *Que procedit: historie pěší zóny v Chebu*, Cheb 2010, 172 s. ISBN: 978-80-254-8576-7.

ČERNÝ, Zbyněk, FIŠER, Marcel, *Umění v Chebu*, Horažďovice 2013, 131 s. ISBN 978-80-87395-09-7.

HÁJEK, Karel, *Architekt Josef Danda*, Praha 2007, 206 s. ISBN: 978-80-01-03957-1.

HOVORKA, Václav, *Historie nemocnice v Chebu: stoleté výročí (1910 – 2010)*, Cheb 2010. 64 s.

HROMADA, František, *Historie chebského divadelního života*, Cheb 2011, 471s.

CHMELÍKOVÁ, Jitka, *Osvobození – Cheb 1945*, Cheb 2005. ISBN: 80-85018-52-7.

JURÁČEK, Pavel, *Kronika FIJO*, Cheb 1970, 24 s.

SLAVÍK, Jaroslav, *Chebské nádraží 1865–1965*, Cheb 1965. 6 s.

ŠTANTEJSKÝ, Miloš, *150 let požární ochrany v Chebu 1864–2014*, Cheb 2014. 54 s.

VOGELTANZ, Evžen, SLAVÍK, Jaroslav, *Chebský Starovar: 1872–1972*, Plzeň 1972, 32 s.

VYSTYD, Luděk, KREJČÍ, Jaroslav, *Vývoj výstavby v Chebu po II. světové válce – Kalendárium*, Cheb 2005.

Za Cheb krásnější: Charakteristika vývoje města v období 1964–1971. Program jeho rozvoje v letech 1972–1975, Cheb 1971. 83 s.

8.2. Sborníky

VOTROUBKOVÁ, Iva, *Chebské pomníky a pamětní desky současné i minulé*. In: Sborník Chebského muzea 1998, 1999, s. 173–191.

8.3. Vydané prameny

MNV Cheb, *Kronika města Cheb 1945–1988*. In: Porta fontium | Bavorsko-česká síť digitálních historických pramenů [online], [cit. 2015-5-31]. Dostupné z: <http://www.portafontium.cz>

8.4. Webové stránky

Čtyři reliéfy v obřadní síni MěstNV v Chebu. In: Centrum pro dějiny sochařství [online], [cit. 2016-06-01]. Dostupné z: <http://www.socharstvi.info/realizace/ctyri-reliefy-v-obradni-sini-mestnv-v-chebu>

Dívka s holubicí. In: Centrum pro dějiny sochařství [online], [cit. 2016-06-01]. Dostupné z: <http://www.socharstvi.info/realizace/divka-s-holubici>

Historie knihovny. In: Městská knihovna v Chebu [online], [cit. 2016-3-31]. Dostupné z: <http://knih-cheb.cz/historie-knihovny/d-1011/p1=1011>

Chebský viadukt. In: Fronta.cz [online], [cit. 2016-06-01]. Dostupné z: <http://www.fronta.cz/foto/chebsky-viadukt-2>

Kvetoucí město. In: Centrum pro dějiny sochařství [online], [cit. 2016-06-01]. Dostupné z: <http://www.socharstvi.info/realizace/kvetouci-mesto>

Most u Mostní brány. In: Interaktivní encyklopedie města Chebu [online], [cit. 2016-06-01]. Dostupné z: <http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/most-u-mostni-brany>

Plastika v atriu nádraží v Chebu. In: Centrum pro dějiny sochařství [online], [cit. 2016-06-01]. Dostupné z: <http://www.socharstvi.info/realizace/plastika-v-atriu-nadrazi-v-chebu>

Pomník H. Zuckermanna. In: Interaktivní encyklopedie města Chebu [online], [cit. 2016-3-31]. Dostupné z: <http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/pomnik-h-zuckermanna>

Pomník turnerů. In: Interaktivní encyklopedie města Chebu [online], [cit. 2016-06-01]. Dostupné z: <http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/pomnik-turneru>

Ptáci. In: Centrum pro dějiny sochařství [online], [cit. 2016-06-01]. Dostupné z: <http://www.socharstvi.info/realizace/ptaci>

Encyklopedie mostů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku [online], [cit. 2016-5-31].

Dostupné z: <http://www.libri.cz/databaze/mosty>

Viadukt. In: Interaktivní encyklopedie města Chebu [online], [cit. 2016-06-01].

Dostupné z: <http://encyklopedie.cheb.cz/cz/encyklopedie/viadukt>

9. Seznam zkratk

ČSLA	Československá lidová armáda
ČSSP	Československo-sovětského přátelství
FIJO	Festival mládežnických dechových orchestrů
MNV	Místní národní výbor
MV NF	Městský výbor Národní fronty
MLS	Městské loutkové studio
ONV	Okresní národní výbor
OSK	Okresní správní komise
OV KSČ	Okresní národní výbor Komunistické strany Československa
SČSP	Svaz československo-sovětského přátelství
SÚRPMO	Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů
VŘSR	Velká říjnová socialistická revoluce

10. Resumé

The thesis deals with the most important aspects of the cultural and structural development of the city of Cheb. Changes in the number of inhabitants and the consequences of the war strongly influenced the development of Cheb and the city took a long time to deal with these issues. Most of the efforts were focused on removal of the ruined buildings and securing a large number of buildings against collapse. However, funds and manpower were not always sufficient for this task. The main square was preserved well regardless of this. New buildings were constructed after securing most of the old buildings and happened mostly on the outskirts of the city. The buildings consisted mostly of blocks of flats in housing developments, which also included amenities such as shops and schools. A new magnificent train station building was also constructed in this period.

The culture of the city changed according to the societal climate and political life. Only a few of the celebrations were held throughout the entire period. Some of them emerged later, but were celebrated side by side with the original celebrations. Aside from this, the 900th anniversary of the founding of the city was celebrated, too.

This thesis brings an overview of the most important changes in the mentioned period, with special focus on development of the city and also an overview of its culture.

11. Přílohy

Příloha č. 1 – Zničené a poškozené domy po válce.¹⁴⁶

CHEB - Zničení a poškození domů válečnými událostmi (stav zjištěný v červnu 1945) (tabulka 2)

Ulice, náměstí název v r. 1945	Ulice, náměstí dnešní název	Dům č... zničen nesmí se obnovit	Dům č... zničen smí se obnovit	Dům č... těžce poškozen	Dům č... lehce poškozen
Leninovo náměstí	Nám. Dr. M. Horákové-parkoviště	3, 4, 5, 6, 7, 8			
Tř. maršála Stalina	dtto - v prodloužení ul. Svobody ul. Svobody	64, 66, 71, 73		56, 58, 60, 62, 63, 65, 67, 69 27, 29, 31, 53, 57, 59, 61	13, 23, 25, 47, 49, 55
Nádražní ul.	Nám. Dr. M. Horákové-park		3, 5, 7		
Tř. Jiřího Wolкера	Wolkerova ul.			17, 19, 37	15, 15a
Ul. Rudé armády	Nám. Dr. M. Horákové	20	4, 32, 34, 38, 40, 42,	16, 18, 22, 24	6
	Park mezi kolejištěm a Riegrovou ul. část Dyleňské ul.	48	50, 54, 56, 58, 68, 74		
	ul. U trati (dnes v k.ú. Háje)			82, 84, 88, 90	
Riegrova ul.	Riegrova ul.		15, 21, 23, 44	91	
Ul. V. B. Třebízského	Třebízského ul.		5, 11, 8, 10, 12	9, 11, 13, 19, 14, 16, 18, 24, 26, 28, 33, 34, 36, 38, 54, 58	1, 3, 5, 7, 2, 4, 6, 8, 10, 12, 20, 22, 30, 32, 40, 42, 50, 52, 56, 60
Husova tř.	Husova ul.		6	2, 4, 6, 13	1, 3
Ul. Petra Bezruče	Bezručova ul.		16, 18, 26, 28	2, 10, 12, 14	4
Palackého tř.	Palackého ul.		30	8, 22	
Tř. Obětí nacismu	ul. Obětí nacismu			20, 22, 24, 26, 28, 32, 39, 41	31
Žižkova tř.	Žižkova ul.		23	2, 6, 7	5, 9
				2, 4, 4a, 6, 8, 10, 12, 28, 30, 3, 7, 9, 11	
Ul. Dr. Adlera	Dukelská ul.		42, 42a, 44	10, 36, 40, 46,	49
Tř. gen. Montgomeryho	Karlova ul.		41	27, 29, 39,	17, 47, 49
Ul. Pivovarská	Pivovarská ul.		4, 14, 24	12, 19	
Ul. Sadová	Sadová ul.				6, 8, 12, 14, 16
Britská tř.	Evropská ul.			85, 87	47, 95
	Tovární ul.	136		134	
Rooseveltova tř.	Májová ul.	50a, 52, 52	46, 47, 71	37, 39, 41, 44, 45, 50, 51, 53, 55, 57	22, 23, 48, 56, 62, 64
				7	
Šturcova ul.	Pražská ul.				10, 12, 14, 35
Gabelsborgova ul.	Pekařská ul.		7, 11		20
Truhlářská ul.	Truhlářská ul.			6, 7	3
Ul. Na hrázi	ul. Na hrázi	3, 5	8, 10, 12, 25, 34		
Komenského ul.	Komenského ul.		36	10	18, 28
Kasární nám.	Kasární nám.				1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Ul. 28. října	Smetanova ul.			5	
Křižovnická ul.	Křižovnická ul.				4, 6, 8
Ul. Českosl. Legií	Kamenná ul.		23		

¹⁴⁶ VYSTYD, KREJČÍ. *Vývoj výstavby v Chebu po II. světové válce – Kalendárium*. Cheb, 2005. s. 69.

Příloha č. 2 – Zničené a poškozené domy po válce – pokračování.¹⁴⁷

Nám. Dr. E. Beneše	Nám. krále Jiřího z Poděbrad				11, 18, 33, 34, 35
Kostelní nám.	Kostelní nám.			chrám sv. Mikuláše	
Jánské nám.	Jánské nám.				11
Dlouhá ul.	Dlouhá ul.				30
Ul. Maxima Gorkého	Ul. Hradební ul.				5, 7
Masarykovo nám.	Divadelní nám.				3, 10,
Tř. I. čsl. obrněné brigády	ul. Obrněné brigády			21	13
Dyleňská ul.	Dyleňská ul.	45		10, 15, 54, 56	
Příkopní ul.	Příkopní ul.			17, 19	
Písečná ul.	Písečná ul.			8, 84	3a, 36, 58, 82
Tř. I. Americké divize	ul. Osvobození			36, 42	
	ul. 26. dubna				23
Jungmannova ul.	Jungmannova ul.	3, 5, 7		1, 9	26, 28
Zahradní ul.	Zahradní ul.				9, 11
Vančurova ul.	Vančurova ul.				5, 11, 21
Americká tř.	ul. 17. listopadu			30	29, 35, 43
Bodnerova ul.	ul. Nad výtopnou	10			15
Potoční ul.	dnes neexist. - areál Stamoza	14, 16		6, 13	11
Ul. Emila Vráže	Vrážova ul.				6, 7
Ul. Za nádražím	ul. Za nádražím				3
Koželužská ul.	Koželužská ul.	10, 12, 14, 16, 18			8, 20
Tř. K. Havlíčka Borovského	Havlíčková ul.			34, 42, 43, 45, 49,	
	část Ašské ul.			50, 52, 56, 58	75
Zelená ul.	Zelená ul.	5			
	prostor u Ašské ul.	8, 10, 11, 13, 15, 17,			
		19, 19a, 21			
Ul. Boženy Němcové	Ul. Boženy Němcové	3		49, 61, 71	
Slavice	Slavice	8		2, 6, 13	3, 4, 5
Františkolažeňská cesta	ul. Františkolažeňská				4, 6
ul. Na Zlatém vršku	ul. Tylova				8
CELKEM	zachováno (oprava či přestavba) zbořeno (neexistuje)	0 24	3 77	51 73	93 18

Poznámka: Tučné jsou vyznačena orientační čísla domů, které stále existují, i když někdy v pozmeněné podobě

Orientační čísla odpovídají číslům v roce 1945, vzhledem ke změnám zástavby nemusí vždy souhlasit s dnešním stavem

Celkem zaniklo 192 pobořených a poškozených domů evidovaných komisí v r. 1945, některé však teprve později v souvislosti s novou výstavbou.

Uvedené číslo však nevylučuje celkový počet domů, které byly od roku 1945 do současnosti zbořeny!

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 69.

Příloha č. 3 – Střed města, přehled 1945–2005.¹⁴⁸

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 79.

PROVOLÁNÍ

MV KSČ, MěstNV a MV NF v Chebu u příležitosti slavnostního zahájení oslav 900 let trvání města Chebu

V letošním roce, v roce slavného výročí 40 let bojů a práce naší Komunistické strany Československa, oslavuje pracující lid našeho města 900 let trvání Chebu.

Ze starého slovanského sídliště vyrůstalo město, jehož historie a zejména novodobá, je poznamenána velikými třídními kontrasty a boji. Za kapitalistické republiky rozvíjely zde svou činnost nacionálně šovinistické německé organizace, nacisté nejhrubšího zrna „henleinovci“, kteří za podpory české buržoazie rozvraceli naši vlast a připravili podmínky pro nacistickou okupaci naší republiky. Historie mluví nesmlouvavými fakty. Slavnému roku 1945, kdy byla naše vlast osvobozena hrdinskou Sovětskou armádou, předcházely události, o nichž nelze pomlčet. Američané těsně před ukončením druhé světové války zničili svými letadly chebské nádraží, železniční most na Františkovy Lázně, letiště a nejkrásnější čtvrť u nádraží. Nezabránili však novému životu a historicky oprávněnému dosídlení města Chebu a celého českého pohraničí českým obyvatelstvem. Nepodařilo se jim okupovat naši vlast. Soustavným úsilím Komunistické strany Československa bylo likvidováno kapitalistické vlastnictví a rozvíjel se socialistický život. Teprve po roce 1945 a zejména po Únoru 1948 rozvíjí se i naše město, jež se stává střediskem nového pokrokového a mírového života pracujících. Obnova Chebu, úklid válečných trosk, budování parků, hřišť, řešení bytového problému, a další výstavba nového Chebu — to je charakteristický rys novodobé a socialistické éry dějin našeho města.

S hrdostí pohlížíme na dílo, jež bylo dělníky a pracujícími pod vedením Komunistické strany Československa vybudováno. Strana a vláda ČSSR poskytly městu velkorysou pomoc, neboť v roce 1956 rozhodly provést nákladem 216,000.000 Kčs asanaci historického jádra města Chebu. Kapitalismus ponechal své stopy i ve staré části Chebu, jež je dnes památkovou rezervací světového významu. Kapitalističtí vlastníci domů, jimž šlo o vlastní kapsu, neměli zájem o rekonstrukci starého města. Teprve dnes probíhá rekonstrukce Chebu, budují se moderní bytové jed-

¹⁴⁹ SLAVÍK, Jaroslav, *Cheb na stráži míru 1061–1961*, Cheb 1961. Volně vloženo.

notky, odpovídající dnešním potřebám pracujících. Prohlašujeme, že v roce 1962 bude 590 moderních bytových jednotek. Staví se nové domy v prolukách, v ulici Palackého a Wilhelma Piecka. Byla zlepšena obchodní síť a služby pracujícím.

V jubilejním roce bude otevřena moderní dvacetičtyřlístní základní devítiletá škola Na Hradčanech, která bude mít tělocvičnu, školní jídelnu, dílny a školní družinu a bude vybavena moderními učebními pomůckami. V září bude rovněž zahájena činnost stálé činoherní scény — Krajského oblastního divadla — které má k dispozici moderní divadelní budovu, jež byla rekonstruována.

Naše město má před sebou radostnou a krásnou socialistickou perspektivu. Plán rozvoje města ve třetí pětiletce počítá s další rozsáhlou bytovou výstavbou, s dokončením asanace historického jádra, s výstavbou ústředních dílen Hnědouchelových dolů a bríketáren, s rekonstrukcí a rozšířením provozu závodu ESKA, s dokončením výstavby moderní budovy chebského nádraží, s výstavbou experimentální základní devítileté školy pavilonového typu, prvního druhu v Západočeském kraji, s vybudováním Městské galerie umění, s dokončením moderně vybaveného hotelu na náměstí, s vybudováním jedné z nejmodernějších lidových škol umění apod.

Tvoří se nejen ekonomické základy úspěšného socialistického Chebu, ale vytvořily se i nové vztahy mezi obcany české, slovenské a německé národnosti. Pracující našeho města již několikrát dokázali své politické uvědomění, jednotu a socialistické vlastenectví.

S pohrdáním odsuzujeme činnost nejrůznějších revanšistických spolků v Německé spolkové republice, sudetoněmeckých landsmanschaftů, fašistů a nacistů typu Seeböhma a Jaksche. Jejich fanatismus, podporovaný Adenauerem a všemi imperialistickými státy, v čele s USA, zesílený nyní v souvislosti s uzavřením mírové smlouvy s Německem nás nerozrušuje. Požadavky západoněmeckého revanšismu na okupaci československého území i za cenu ozbrojené agrese vůči CSSR jsou neuskutečnitelné.

Revanšisté a šovinisté v Německé spolkové republice musí vstoupit na vědomí, že toto území je nedílnou součástí CSSR a socialistického tábora.

U příležitosti oslav 900. výročí založení města Chebu prohlásíme, že plně souhlasíme s prohlášením vlády SSSR a vlád členských států Varšavské smlouvy ze 13. srpna t. r., ve kterém

se znovu požaduje, aby západní mocnosti uzavřely, tak jako vlády Sovětského svazu a ostatní socialistické země, mírovou smlouvu s německými státy — Německou demokratickou republikou a Německou spolkovou republikou. Souhlasíme s opatřeními lidové sněmovny a vlády Německé demokratické republiky, kterým se zavádí rozdílný pořádek na hranici Západního Berlína, který účinně překazí podvratnou činnost proti zemím socialistického tábora.

Mírová smlouva musí být s Německem uzavřena!

Na tom nezmění nic ani harašení zbraní, ani panický a vztekly křik kapitalistických revanšistů. Souhlasíme s tím, aby bylo skoncováno s pozůstatky druhé světové války a tím byl posílen mír v Evropě.

Svou práci a další socialistickou výstavbu oslaví pracující našeho města 900 let jeho trvání. Rozvineme úsilí všech občanů o další zveleboní našeho města a budeme na všech úsecích práce zajišťovat plnění hospodářského plánu třetí pětiletky.

Vytvoříme z Chebu ještě krásnější hraničářské socialistické město, jež bude chloubou naší drahé socialistické vlasti.

Kupředu pod vedením ústředního výboru Komunistické strany Československa a vlády Československé socialistické republiky za splnění všech úkolů třetí pětiletky!

Kupředu za další rozvoj socialistického Chebu, za trvalý světový mír!

V Chebu 20. srpna 1961

MÍSTNÍ VÝBOR KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA
MĚSTSKÝ NÁRODNÍ VÝBOR V CHEBU
MÍSTNÍ VÝBOR NÁRODNÍ FRONTY V CHEBU

koho jsme přivítali

Městská knihovna Cheb

Belgie	1. Hubertusfanfare	Neerpelt
	2. Trommel - en Klaroenenkorps Fanfare Domelgalm	Neerpelt
Bulharsko	3. Dechový orchestr mladých základní školy	Elin - Pelin
Československo	4. Dechový orchestr mladých ODPM	Prešov
	5. Dechový orchestr mladých ZK Svit	Gottwaldov
	6. Dechový orchestr mladých LŠU	Cheb
Francie	7. L'harmonie batterie municipale de la batterie municipale scolaire	Saint - Pol - sur - mer
NDR	8. Jugendblasorchester VEB Chemische Werke Buna	Schkopau
	9. Jugendblasorchester FDJ	Bernsdorf
Polsko	10. Molodziera orkiestra detej	Miedzichod
Rakousko	11. Jugendkapelle	St. Marien Kramstal
Švédsko	12. Ungdomorkester	Fristad
Host FIJO	13. Dechový orchestr Amati Kraslice, nositel vyznamenání Za vynikající práci	Kraslice — ČSSR

¹⁵¹ JURÁČEK, Pavel, *Kronika FIJO*, Cheb 1970, s. 1.